

Lek på egna villkor

Inkluderande lekmiljöer för barn med
autismspektrumtillstånd

Helena Ingmar

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Uppsala 2026

Lek på egna villkor, inkluderande lekmiljöer för barn med autismspektrumtillstånd
Spaces for play, inclusive play spaces for children with autism spectrum disorder

Helena Ingmar

Handledare: Martin Emanuel, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Bitr. handledare: Bodil Dalman, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Examinator: Petter Åkerblom, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Bitr. examinator: Anna Robling, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: Avancerad nivå, A2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur, A2E - landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Kurskod: EX0860
Program/utbildning: Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2026
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Originalformat: Kappa: A4
Planscher A3
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>
Nyckelord: Lekplatser, barn och utelek, autism, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, inkluderande utemiljöer, universell utformning

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen för landskapsarkitektur

Sammanfattning

Leken är en viktig del av barns liv eftersom den skapar nya intressen, tränar barnens motorik och sociala färdigheter och ger motion. Tillgänglighet är reglerat i lag i Sverige med syftet att så många som möjligt ska kunna delta i samhället på lika villkor. Den byggda miljön ska vara tillgänglig och kunna användas både av personer med och utan funktionsnedsättning. Mitt arbete undersöker hur lekplatser kan gestaltas för att bättre möta behoven hos barn med autism.

De grundläggande diagnoskriterierna vid autism är att det förekommer begränsningar i sociala färdigheter och kommunikation, repetitiva och stereotypa beteendemönster och avvikelser i hur sinnesintryck bearbetas. I vardagen kan autism leda till svårigheter att styra impulser, samspel med andra människor, kommunikation, att minnas saker, att planera och organisera. De kan ha svårt att hantera förändringar eller när något inte sker enligt rutinen.

Målet med arbetet har varit att göra ett gestaltungsförslag för en lekplats som är anpassad för att barn med autism ska få en rolig, givande och stressfri lekupplevelse.

Mina metoder ingick i en process som kan delas upp i tre olika delar: en litteraturbaserad tematisering, inventering och platsanalys samt skiss och gestaltning. Jag använde mig av två analysmetoder, en anpassad version av Lynchs analysmetod och en SWOT-analys. Den tredje metoden var att använda skissen som ett verktyg för gestaltning. Att skissa är ett vanligt verktyg i landskapsarkitektens vardag.

Skissen är ett sätt att undersöka möjliga lösningar på ett problem och utvärdera deras konsekvenser. Med skissen som arbetssätt hittade jag ett antal gestaltungsprinciper som skulle hjälpa mig vid utformningen av lekplatsen. Gestaltungsförslaget som helhet presenteras separat från denna kapp i Bilaga 1.

Idag råder det konsensus om att bakgrunden till autism är neurobiologisk, men trots det finns det två delade synsätt när det gäller behandling och anpassning. Ett synsätt är att personer med autism ska tränas för att kunna fungera bättre i samhället, medan ett annat synsätt är att samhället behöver anpassas till människors olika förmågor. Betyder det att vi inte behöver eliminera allt som kan innebära en svårighet, med syftet att träna barnen? Ett sätt att använda en lekplats skulle också kunna vara som en plats där barnet är helt ledigt, utan press på prestation och lärande.

Nyckelord: Lekplatser, barn och utelek, autismspektrumtillstånd, autism, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, inkluderande utemiljöer, universell utformning

Abstract

Play is an important part of children's lives because it creates new interests, develops children's motor and social skills, and provides exercise. Accessibility is regulated by law in Sweden with the aim that people should be able to participate in society on equal terms. The built environment should be accessible and usable by both people with and without disabilities. My thesis examines how playgrounds can be designed to better meet the needs of children with autism.

The diagnostic criteria for autism are limitations in social skills and communication, repetitive and stereotypical behavior patterns, and differences in how sensory information is processed. In everyday life, autism can lead to difficulties in controlling impulses, interacting with others,

communication, remembering things, and planning and organizing. They may have trouble handling changes or when something does not happen according to routine.

The aim of this thesis is to create a design for a playground, adapted to ensure that children with autism have a fun, rewarding, and stress-free play experience.

My can be divided into three different processes: literature review, analysis and sketching and design. I used two analysis methods, an adjusted version of Lynch's analysis method and a SWOT analysis. The third method was using sketching as a tool for design. The sketch is a way to explore possible solutions to a problem and evaluate their consequences. Using the sketch as a working method, I identified design principles that would help me in the development of the playground. The design proposal is presented in Appendix 1 (Bilaga 1). There is consensus that the cause of autism is neurobiological, but despite this, there are differing views regarding treatment and adaptation. One view is that people with autism should be trained to be able to function better in society, while another perspective is that society needs to adjust fill the need of all people. Does that mean we do not need to eliminate all difficulties, with the purpose of training autistic children? One way to use a playground could also be as a place where the child is completely free, without pressure of performance or learning.

Keywords: Playgrounds, children and outdoor play, autism spectrum disorder, autism, neurodevelopmental disorder, inclusive outdoor environments, universal design

Innehåll

Figurförteckning	6
Förkortningar	7
1. Inledning	8
2. Bakgrund	9
2.1 Utomhuslekens betydelse för barns hälsa och utveckling	9
2.2 Tillgänglighet, användbarhet, inkludering och universell utformning	10
2.3 Autismspektrumtillstånd hos barn	10
3. Tillgänglighet.....	12
3.1 Autismspektrumtillstånd och utelek.....	12
3.2 Utformning av inkluderande lekmiljöer.....	13
4. Metod.....	14
4.1 Litteraturbaserad tematisering	14
4.2 Inventering och platsanalys	14
4.3 Skiss och gestaltning	15
4.4 Användning av artificiell intelligens	15
5. Process och genomförande.....	16
5.1 Litteraturbaserad tematisering	16
5.2 Gestaltungsprinciper	18
5.2.1 Åtta gestaltungsprinciper	22
5.3 Inventering och analys	24
5.4 Gestaltungsprocessen	26
6. Resultat	31
7. Diskussion	32
7.1 Etik och social hållbarhet	32
7.2 Att anpassa eller anpassas.....	33
7.3 Tillgänglighet eller inkludering.....	33
8. Referenser	34

Figurförteckning

Figur 1: Principskiss som visar hur växter och topografi kan bryta siktlinjer och samtidigt erbjuda möjlighet till frivillig sikt.....	19
Figur 2: Princip för att markera hierarki mellan olika vägar.....	20
Figur 3: Principskiss över informella lekflöden på en lekplats.	20
Figur 4: Principskiss för en entré.....	21
Figur 5: Illustration av sandlandskap med vattenrännor för sensorisk lek.	22
Figur 6: Platsens läge i Enköping (svart markering).	25
Figur 7: Analysskisser som visar tankar om flöden, ingångar, avgränsning och zonindelning.....	26
Figur 8: Tidig illustrationsplan.	28
Figur 9: Exempel på utformning av entré.	29

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
AST	Autismspektrumtillstånd
NPF	Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
ADHD	Attention deficit hyperactivity disorder

1. Inledning

Mitt intresse för barns utemiljöer kommer från några års arbetslivserfarenhet i lekplatsutrustningsbranschen och jag ser det här arbetet som en chans att fördjupa mig i ämnet. Jag upplever att diskussionen om tillgängliga lekmiljöer ofta koncentreras på fysisk tillgänglighet, särskilt för barn med motoriska funktionsnedsättningar. Det gör att det finns en risk att andra grupper av barn, till exempel barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, förbises. Eftersom dessa barn kan uppleva svårigheter i socialt samspel, kommunikation, riskbedömning och sensorisk bearbetning (SBU 2013), påverkar det hur de deltar i lek och i vilka miljöer de känner sig trygga. Samtidigt är det tydligt att barn med autism både vill och kan leka, men ibland på andra villkor än neurotypiska barn (barn utan npf-diagnos) (Fahy et al. 2021).

Det väcker frågor om hur lekplatser utformas idag och hur de skulle kunna utvecklas för att inkludera fler. Hur kan vi skapa lekmiljöer där barn med autism ges möjlighet att uttrycka sina intressen, följa sina egna rytmer, träna sådant som är svårt och samtidigt undvika onödig stress? Vilka gestaltungsprinciper kan hjälpa landskapsarkitekter att tänka bortom tillgänglighet och i stället sträva efter inkludering för att skapa miljöer med variation och valfrihet för alla barn?

Mitt arbete undersöker hur lekplatser kan gestaltas för att bättre möta behoven hos barn med autism. Genom teori, analys och gestaltning utvecklas principer och ett konkret förslag för en lekplats där barn med olika förutsättningar kan leka, uppleva och utvecklas på sina egna villkor. Målet är att bidra till ökad kunskap om inkluderande landskapsarkitektur och att visa hur medveten gestaltning kan minska exkludering och skapa mer jämlika och meningsfulla utemiljöer för alla barn.

Den här texten är en kappan och fungerar som ett komplement till de planscher där mitt gestaltungsförslag för en inkluderande lekplats presenteras. Kappan redovisar arbetets bakgrund, genomförande och reflektioner.

2. Bakgrund

I FN:s konvention om barns rättigheter finns det bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. I artikel 31 i barnkonventionen står det:

Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. (UNICEF 2023).

Även artikel 12 är relevant när miljöer för barn ska utformas:

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (UNICEF 2023).

Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 lag i Sverige vilket signalerar vikten av alla barns rätt till lek och medbestämmande. Det gör det viktigt att miljöer för barn är inkluderande och tillgängliga för alla barn, även för barn med funktionsnedsättningar. I lagstiftningen läggs stor vikt vid framkomlighet för personer med motoriska funktionsnedsättningar (Beckman et al. 2024), men hur kan vi undvika exkludering för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar?

2.1 Utomhuslekens betydelse för barns hälsa och utveckling

Leken är en viktig del av barns liv eftersom den skapar nya intressen, tränar barnens motorik och sociala färdigheter och ger motion (Region Stockholm 2017). I en översiktsartikel granskar (Chawla 2015) tidigare publikationer som undersöker relationen mellan en utemiljöns kvalitet och barns hälsa och välbefinnande. Författaren menar att det finns ett starkt samband mellan tillgång till utemiljöer med naturliga element och växter och barns välbefinnande (ibid.).

Barns lek har flera hälsofördelar. Forskning visar att tillgång till natur, offentliga platser, parker, och lekplatser nära hemmet leder till att barn rör sig mer (Maas et al. 2009) och att det i sin tur leder till bättre fysisk hälsa (Christian et al. 2015). En grön utemiljö ger också fördelar för barns mentala hälsa. I en studie kunde t. ex. Maas et al. (2009) se tydliga samband mellan tillgång till grönytor och en lägre förekomst av depression hos barn under 12 år.

2.2 Tillgänglighet, användbarhet, inkludering och universell utformning

Tillgänglighet är reglerat i lag i Sverige med syftet att så många som möjligt ska kunna delta i samhället på lika villkor. Den byggda miljön ska vara tillgänglig och kunna användas både av personer med och utan funktionsnedsättning (Boverket 2025). Begreppet tillgänglighet beskriver en fysisk tillgång till element i miljön och begreppet *användbarhet* syftar till att en person ska kunna utföra sina vardagliga aktiviteter, trots funktionsnedsättningar (Iwarsson & Ståhl 2003).

Men, Iwarsson & Ståhl (2003) menar att användandet av begreppen tillgänglighet och användbarhet leder till synsättet att det finns två olika grupper av människor, de normala och de som avviker från normalitet t. ex. människor med funktionsnedsättningar. Om vi istället använder begreppet *universell utformning* (Universal design) skulle det signalera att en population av människor har stor variation av egenskaper och förmågor (ibid.). Författarna menar att skillnaden mellan tillgänglighet och universell utformning handlar om demokrati och jämlikhet (ibid.).

Begreppet universell utformning myntades första gången av Ronald Mace (Iwarsson & Ståhl 2003) och har sedan utvecklats och fått stort genomslag internationellt (Beckman et al. 2024). Begreppet definieras som *”sådan utformning av produkter, miljöer och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning”* (ibid.). Beckman et al. (2024) tolkar begreppet utifrån en lekkontext och menar att universell utformning kan betraktas som en vision om ett inkluderande samhälle för människor med olika behov och förutsättningar. För att arbeta mot *inkluderande* lekmiljöer är det viktigt att förstå att alla människor är olika och sträva efter flexibilitet och variation (ibid.).

2.3 Autismspektrumtillstånd hos barn

Autismspektrumtillstånd (AST) benämns ofta som autism och ingår i en grupp diagnoser som kallas neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). NPF används som ett samlingsnamn för flera olika diagnoser där de vanligaste är autism och ADHD, men det inbegriper även andra diagnoser, till exempel Tourettes syndrom och tal- och språkstörningar (Riksförbundet Attention 2018). De grundläggande diagnoskriterierna är att det förekommer begränsningar i sociala färdigheter och kommunikation, repetitiva och stereotypa beteendemönster och avvikelser i hur sinnesintryck bearbetas (SBU 2013). Att ha autism kan innebära många olika svårigheter eftersom det varierar mycket från person till person hur hjärnan

fungerar (Riksförbundet Attention 2018). Studier visar att 0,6-1,0 procent av befolkningen i Europa och Nordamerika har någon form av autism (SBU 2013).

3. Tillgänglighet

En viktig källa för mitt arbete har varit texten *Inkluderande lekmiljöer – Praktisk tillämpning av universell utformning i en lekkontext* av (Beckman et al. 2024). Texten har bidragit med både fakta och inspiration relaterat till inkluderande lekmiljöer. Nedan följer en kort genomgång av hur litteraturen beskriver autism hos barn och relationen till lek utomhus. Genomgången låg till grund för de gestaltungsprinciper som utvecklas senare i arbetet.

Tillgänglighet i byggda miljöer för vuxna handlar ofta om att det ska vara lätt att ta sig från punkt A till punkt B, men för barn på en lekplats är det inte alltid målet. I en leksituation kan utmaningen att övervinna en svårighet vara målet (Beckman et al. 2024). I fallet med lekplatser är det därför extra viktigt att vi fokuserar på inkludering och användbarhet i stället för bara tillgänglighet.

3.1 Autismspektrumtillstånd och utelek

I vardagen kan autism leda till svårigheter att styra impulser, samspel med andra människor, kommunikation, att minnas saker, att planera och organisera. De kan ha svårt att hantera förändringar eller när något inte sker enligt rutinen (SBU 2013). När barn har svårt att tala eller kommunicera leder det till utmaningar i sociala sammanhang eller att de får svårt att uttrycka det de vill. För de barnen kan det vara värdefullt om det finns möjlighet till skapande lek tillsammans med andra. Barn med nedsatt förmåga att tolka och bearbeta sinnesintryck kan ha svårt att samspela och kommunicera med andra. Det kan leda till att deras lekbeteende blir mer passivt och att de inte har samma kognitiva utveckling som jämnåriga barn. I lek kommunicerar barn ofta med gester, miner eller ljudeffekter och dessa signaler kan vara svåra för barn med autism att förstå. Därför behöver barnen leka på ett sätt där de kan träna sina sociala färdigheter utan att de upplever för stora krav på det sociala samspelet. Svårigheter att förstå socialt samspel kan leda till konflikter med andra barn (Beckman et al. 2024)

Barn med autism har ofta stort intresse för ett eller några få ämnen eller aktiviteter. Det gör att de kan bli väldigt bra på en specifik sak eller veta väldigt mycket om ett specifikt ämne (SBU 2013).

Det är också vanligt att barn med autism har motoriska svårigheter, både när det gäller grov- och finmotorik. Barnen kan vara sena med att lära sig gå eller hoppa eller ha svårt att koordinera sina rörelser. De kan även ha dålig balans som beror på låg muskelspänning eller muskelsvaghet (Region Stockholm 2017). Ibland är barn med autism mindre intresserade av andra barn och går då miste om chansen

att lära sig nya lekar. Eftersom lek är en väg till social utveckling och förbättrad kommunikationsförmåga är det viktigt att barn leker. Barn med autism kan behöva träna på att leka (ibid.). En varierad utemiljö är värdefullt eftersom det ger barnen möjlighet att träna sin motorik i vardagliga situationer (Beckman et al. 2024).

Vissa barn har nedsatta exekutiva funktioner. Det kan handla om till exempel planering, problemlösning, riskbedömning och impulskontroll. Nedsättning av dessa funktioner kan bero på en funktionsnedsättning, men de kan också förvärras av stress. Lekmiljön har en viktig roll i att träna och utveckla dessa funktioner (ibid.). Av den anledningen är det angeläget att anpassa utformningen av utomhusmiljöer för lek även för barn med autism.

3.2 Utformning av inkluderande lekmiljöer

I en studie har Fahy et al. (2021) undersökt hur barn med autism vill leka. De kom fram till att barnen i studien föredrog lekar som innehöll rörelse, till exempel att gunga, rutscha och snurra. Det var också vanligt att barnen ville leka olika typer av kull, men att lekens regler kunde anpassas eller ändras. Det var också vanligt att barnen i studien valde att klättra på olika element, till exempel klätterställningar, brandmansstänger och stockar. I samband med klättrandet hittade de på sina egna lekar och egna regler. Barnen i studien lekte också gärna fantasilekar. De låtsades att de var superhjältar, att de lagade mat eller var på en bondgård. I många fall inspirerades barnen av naturliga element som pinnar och grenar, men gemensamt för alla barnen var att de inte gillade lera och smuts. Barnen ville ofta leka självständigt, men nära varandra. De kunde imitera och följa varandras lekar, men föredrog att ha hela lekplatsen för sig själva. När många barn utanför gruppen lekte på lekplatsen lekte barnen mindre fritt, de verkade föredra en situation med färre barn. När lekplatsen användes av hela skolans barn kunde forskarna se att barnen med autism sökte sig till lugnare platser i stället för att leka sina föredragna lekar (ibid.).

Beckman et al. (2024) identifierar tre grundläggande kvaliteter som gör lekmiljöer inkluderande. Författarna menar att lekmiljöer behöver vara motiverande och stimulerande, stödja barns välbefinnande, och tillgängliggörande (ibid.).

4. Metod

Mina metoder ingick i en process som kan delas upp i tre olika delar: litteraturbaserad tematisering, inventering och platsanalys samt skiss och gestaltning.

4.1 Litteraturbaserad tematisering

Den första metoden var vad jag kallar en litteraturbaserad tematisering. Genom litteratur om barns lek och barn med autism kunde jag ta fasta på egenskaper och beteenden som lyftes fram i samband med utomhuslek. Dessa grupperades i fyra kategorier och låg till grund för mitt vidare arbete. Syftet med litteraturgenomgången var att skaffa mig en djupare förståelse för barns lek, vad som karakteriserar bra lekmiljöer för barn samt förutsättningar för min specifika målgrupp: barn med autism.

4.2 Inventering och platsanalys

Den andra metoden var inventering och platsanalyser. Inventeringen syftar till att beskriva platsens egenskaper och element objektivt medan analyserna syftar till att bedöma deras betydelser. Jag använde mig av två analysmetoder, en anpassad version av Lynchs (1992) och en SWOT-analys. Lynch (1992) menar att en stads fysiska element kan sorteras in i fem olika typer: stråk, barriärer, områden, knutpunkter och landmärken. Med hjälp av de olika fysiska elementen går det att skapa en bild av staden (Lynch 1992). Jag inspirerades av Lynchs analysmetod och undersökte vilka av de fysiska elementen på platsen som kunde klassas som stråk, knutpunkter, barriärer, områden, landmärken. Utöver Lynchs landskapselement noterade jag även saker som är relevant för barn med autism så som buller, starka synintryck, och risker för barn med impulsivitet eller nedsatt riskbedömningsförmåga.

Lynchs analysmetod begränsar sig till de fysiska egenskaperna, och utelämnar platsens sociala mening (Lynch 1992). Som komplement gjorde jag därför en SWOT-analys. SWOT är en analysmetod som ursprungligen utvecklades för att utvärdera ett företags organisation. Analysmetoden belyser både interna egenskaper och saker som kan påverkas av yttre faktorer. SWOT-analysen av platsen går till så att styrkor (strengths), svagheter (weaknesses), möjligheter (opportunities) och hot (threats) identifieras (Naturvårdsverket & Boverket 2000). Bedömningen av de olika egenskaperna gjordes av mig baserat på insikter från litteraturen om barns lek och barns utemiljöer. Här fanns det också möjlighet att ta upp sociala aspekter, t. ex platsens funktion och historia. Baserat på

platsanalyserna gjorde jag sedan några övergripande analysskisser för platsen för att definiera grundförutsättningarna i min lekplats.

4.3 Skiss och gestaltning

Den tredje metoden var att använda skissen som ett verktyg för gestaltning. Att skissa är ett vanligt verktyg i landskapsarkitektens vardag. Häggström (1997) beskriver relationen mellan skiss och vetenskap och beskriver hur skisser kan ha olika användningsområden i vetenskap. Skissen kan användas för att lära känna sitt material, notera ett händelseförlopp, som illustrationer i en redovisning eller för att föreställa sig funktioner hos något fiktivt (Häggström 1997).

Skissen är ett sätt att undersöka möjliga lösningar på ett problem och utvärdera deras konsekvenser (Häggström 1997). Författaren skriver att synen på arkitekter är att de skapar byggnader, men i själva verket producerar arkitekten ritningar (Häggström 1997). Ritningen och skissen presenterar en modell som kan granskas, tolkas, bedömas och diskuteras. Häggström (1997) skriver också att även om skissandet gör det möjligt att bedöma en viss design, så kan inte skissandet avslöja hur en god lösning kan se ut. För att veta hur lösningen kan se ut behöver arkitekten själv bidra med visioner och erfarenhet (Häggström 1997). Jag använde mig av skisser i syfte att testa och undersöka mina visioner och sedan för att förmedla mitt resultat till läsaren.

4.4 Användning av artificiell intelligens

Jag använde Photoshops generativa artificiell intelligens för att göra små redigeringar i mina renderade illustrationer. ChatGPT användes som inspiration för att hitta en titel till arbetet, genom att generera exempel på titlar. ChatGPT användes också för att göra en stavningskontroll.

5. Process och genomförande

I det första steget började jag med att samla kunskap och information om ämnet. Jag gick sedan vidare och undersökte genom skisser olika sätt att skapa principer för hur delar av lekmiljöer kan utformas. Skissandet användes för att undersöka hur hinder kan avhjälpas eller behov tillgodoses. Därefter valde jag en plats där jag kunde testa mina principer genom att göra ett gestaltungsförslag för en lekplats. Processen var inte linjär, utan de olika stegen pågick parallellt.

5.1 Litteraturbaserad tematisering

Arbetet inleddes med en mindre kunskapsöversikt där jag undersökte vad tidigare forskning säger om barn med autism och deras utomhuslek. Det ledde till att jag kunde identifiera fyra olika kategorier av egenskaper, beteenden och problemsituationer hos, eller relaterade till barn med autism. Hädanefter kommer jag referera till dem som egenskaper, men det innefattar då även beteenden och situationer som uppstår till följd av egenskaper som är relaterade till autismen. De fyra kategorierna är:

1. Egenskaper som gör att vissa saker måste elimineras eller minimeras i den fysiska miljön.
2. Egenskaper som gör vissa saker svåra för barnen, men där de behöver träna/utsättas för svårigheter under kontrollerade former.
3. Egenskaper som gör att de vill leka på ett visst sätt.
4. Egenskaper som kan skapa problem i vissa situationer, men oftast inte på en lekplats eller vid utomhuslek.

Jag identifierade en rad egenskaper som i vissa fall innehas av personer med autism. Gruppen är dock bred och har varierade egenskaper vilket gör att vissa barn kan uppleva en svårighet som andra barn inte upplever. Personerna i den här gruppen fungerar olika och det viktigaste jag tog med mig var att det behövs flexibilitet och variation i miljön för att var och en ska kunna använda platsen på ett sätt som fungerar för just den personen.

Eliminera och minimera

- Miljöer med mycket stimuli leder till stress och utmattning (Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024)

- Barnet upplever trötthet (Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024)
- Barnet har låg impuls kontroll, rymningsbeteenden (Beckman et al. 2024; Riksförbundet Attention 2018; SBU 2013)

Träna på svårigheter

- Försenad motorisk utveckling (fin och grov) (Region Stockholm 2017)
- Balansproblem (Region Stockholm 2017)
- Svårigheter att bedöma risker (Beckman et al. 2024; SBU 2013)
- Svårigheter att reglera känslor (Beckman et al. 2024; SBU 2013)
- Svårigheter att planera (Beckman et al. 2024; SBU 2013)
- Svårigheter att läsa av kroppsspråk och ansiktsuttryck. Tolka tonfall, ironi och sarkasm (Beckman et al. 2024; SBU 2013)
- Svårigheter att förstå sociala koder, tolka oskrivna regler och förväntningar (Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024)
- Svårigheter att reglera sin energinivå (Beckman et al. 2024)
- Svårigheter att uttrycka sig i tal (Region Stockholm 2017; Riksförbundet Attention 2018; Beckman et al. 2024), försenad talutveckling eller avsaknad av språk (SBU 2013)
- Motivationen att utforska, undersöka och socialisera är låg (Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024)
- Svårigheter att anpassa sig till nya förhållanden (Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024), fixering vid specifika rutiner eller ritualer (SBU 2013)
- Svårigheter att samspela och kommunicera med andra (SBU 2013; Riksförbundet Attention 2018; Beckman et al. 2024)
- Svårigheter att tolka och bearbeta sinnesintryck (Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024)
- Oförmåga till ögonkontakt (SBU 2013)
- Brist på härmande lek och låtsaslekar (SBU 2013)

Anpassade lekvärden

- Intresse för motoriska utmaningar (Fahy et al. 2021)
- Fixering vid ett eller få intressen (SBU 2013)

- Fixering av hur föremål eller leksaker luktar, känns eller låter (SBU 2013)

Situationsbunden problematik

- Svårigheter att bibehålla uppmärksamhet, att sitta still länge och koncentrera sig (Beckman et al. 2024) (Riksförbundet Attention 2018)

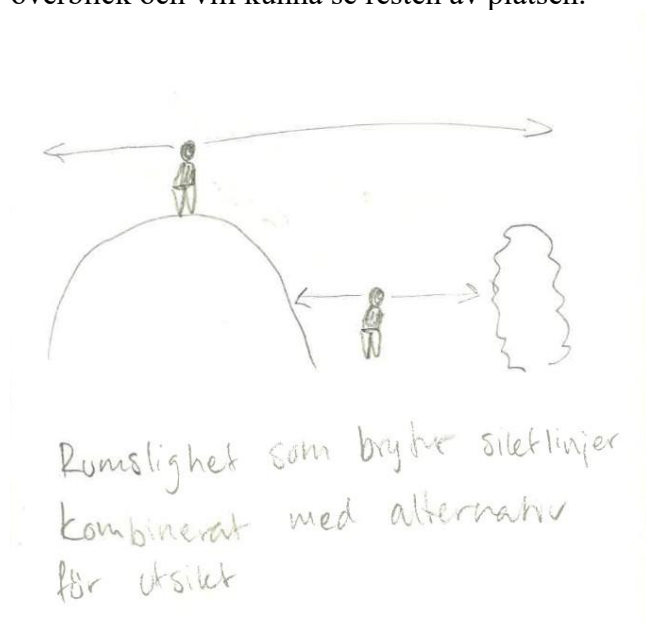
5.2 Gestaltungsprinciper

När jag hade skaffat mig en förståelse för egenskaperna hos min målgrupp och definierat deras behov började jag söka lösningar genom att skissa. Med skissen som arbetssätt hittade jag ett antal gestaltungsprinciper som skulle hjälpa mig vid utformningen av lekplatsen. Gestaltungsprinciperna blev senare en del av programmet för lekplatsen. De olika gestaltungsprinciperna är baserade på vad jag lärt mig från litteraturen och mina egna visioner om lösningar. Jag gjorde snabba skisser med situationer och platser som kan avhjälpa eller minska problemen.

Om ett barn har svårt för sociala samspel kan ett sätt att träna på det vara att leka rollekar (Region Stockholm 2017). Då behöver det finnas en miljö som inspirerar och bjuder in till rollek. Det måste vara lätt att börja leka och finnas fysiska förutsättningar för leken. Min lösning på problemet är att gestalta en by av lekhus och komplettera med lekskulpturer och lösa leksaker. De lösa leksakerna kan vara både människoskapade saker som placeras ut och material som kommer från växterna på platsen, t. ex. ekollon, kottar, pinnar, blommor och blad.

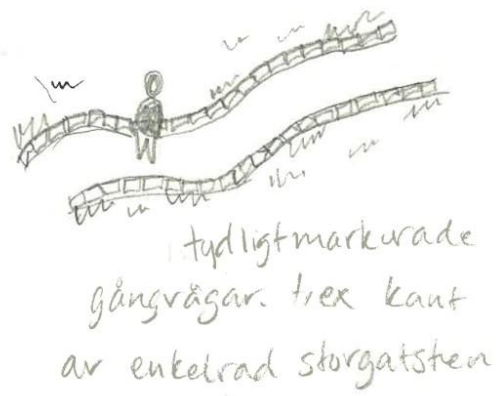
Eftersom olika sinnesintryck kan stimulera för mycket behöver det finnas platser som avgränsas från stimuli. Jag hade tankar på att skapa mindre rum som avskärmas visuellt av växter eller topografi för att hjälpa barnen genom att minska intrycken. Topografin kan då också användas när någon medvetet söker en bättre

överblick och vill kunna se resten av platsen.

Figur 1: Principskiss som visar hur växter och topografi kan bryta siktlinjer och samtidigt erbjuda möjlighet till frivillig sikt.

För barn med autism finns det stora behov av tydlighet och att visa hur en plats fungerar. Jag ville hjälpa till i orienteringen genom att ha någon form av hierarki i gångstråken och konkreta egenskaper i de olika rummen. För att signalera hierarkinivåer och visuellt skilja olika vägar och stråk hade jag tankar om att huvudvägarna kan utformas mer välbyggt, med tydliga kantmarkeringar mot omgivande mark, t. ex. med en rad av storgatsten. Mellannivån av vägar och stråk kan vara mindre tydliga. Enkla gångar i stensmjöl med mjuka övergångar till omgivningen. Sådana vägar har mer intrycket av en upptrampad stig. Den sista nivån är en aktivitetsbaserad lekrunda där barn kan ledas i en slinga genom att gå från aktivitet till aktivitet utan att styras av markens utformning. För att göra det lättare att se skillnad mellan olika rum inom platsen funderade jag på hur jag kan ge dem egenskaper som är lätta att prata om och minnas. Jag landade i en färgkodning där varje rum kan få en egen färg som identitet. Färgen återfinns i detaljer i rummet.

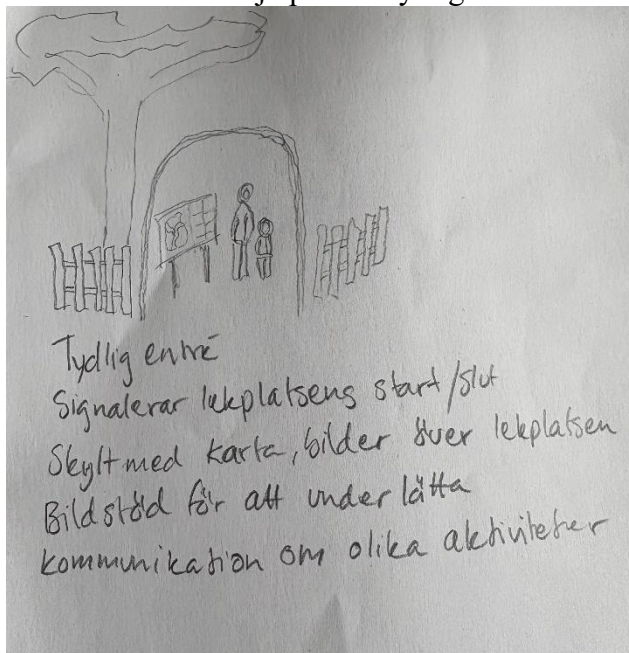

Figur 2: Princip för att markera hierarki mellan olika vägar.

Figur 3: Principskiss över informella lekflöden på en lekplats.

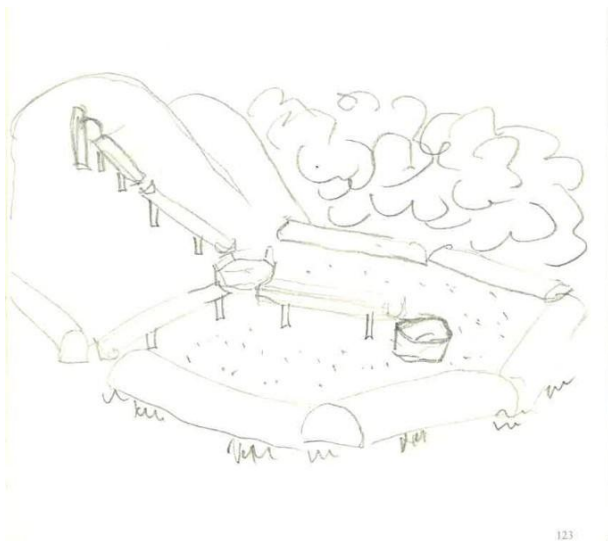
För att skapa tydlighet i orienteringen är det också viktigt att signalera lekplatsens start och slut med hjälp av en tydligt markerad entré.

Figur 4: Principskiss för en entré.

Det är nödvändigt med flexibilitet och valfrihet, och jag hade olika tankar om hur det kunde uppnås. Genomgående på platsen ville jag undvika stark tematisering eller kodning. Någonstans behövde det sparas en öppen yta utan något förutbestämt syfte. Ytan kan användas på många olika sätt beroende på användarnas intressen och behov. Det ska också alltid finnas möjlighet att välja mellan att leka tillsammans och leka själv, för att ge valfrihet och möjlighet att leka utan stressen av sociala spänningar. Även i motorisk utmaningsnivå behöver det finnas både lätta och svåra problem. Klätterställningar är ett sätt att utmana motorik, styrka, balans och går att anpassa för många olika behov. Olika balanselement, som stockar och balansbommar, är också lekfulla sätt att utmana och svårighetsgraden kan vara från lätt, som att bara kliva upp och stå stilla, till svårt, som att hoppa mellan olika stockar.

Sensoriska upplevelser är både något som kan uppskattas av barn och något som kan behöva träning, baserat på individens förutsättningar. På en lekplats finns det flera olika möjligheter att erbjuda sensoriska upplevelser i olika skalor. Med hjälp av sand och vatten kan barnen få uppleva många olika känslor samtidigt som de skapar och bygger utan krav på prestation.

Figur 5: Illustration av sandlandskap med vattenrännor för sensorisk lek.

5.2.1 Åtta gestaltungsprinciper

Jag sammanfattade mina idéer till åtta principer som går att använda i min gestaltning. Tanken är att de ska vara generella och kunna appliceras på, eller inspireras av i många olika situationer. Vissa principer beskriver konkreta exempel på platser, rum eller funktioner som bör finnas med. Andra principer är mer övergripande för en hel plats.

1. *Entréer och samlingsplatser*

Varför: Det kan vara svårt att förstå vad som ska hända och vad man ska förvänta sig. Lång "ställtid", och svårigheter när rutiner bryts eller oförutsedda saker händer (SBU 2013; Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024).

Hur: Entrén ska tydligt signalera att lekplatsen börjar och slutar här. Den ska fungera som en startpunkt där barn och vuxna kan samlas innan leken börjar och kommunicera om vad som ska hända. Det kan finnas en karta, bilder på lekplatsen och bildstöd att titta på som förberedelse för besöket.

2. *Okodade fria ytor*

Varför: Användarna är olika och har varierade behov (Beckman et al. 2024). Det behöver finnas plats för att bara springa.

Hur: Öppna ytor utan kodning. Flexibilitet gör att barnen själva kan påverka hur de använder miljön.

3. *Brutna siktlinjer och utsiktsplatser*

Varför: Miljöer med mycket stimuli leder till stress och utmattning

(Beckman et al. 2024). Det kan vara svårt att hantera olika sinnesintryck (SBU 2013) att tolka och bearbeta sinnesintryck (Beckman et al. 2024). Barn kan ha behov av att få en överblick eller att observera andra barn från avstånd.

Hur: Skapa mindre rum på platsen genom att avskärma med växtlighet och topografi. På så sätt bryts siktlinjer och det blir lättare att fokusera på här och nu när inte hela lekplatsen kan överblickas från alla punkter. Topografi eller höga lekstrukturer som låter barnen välja att få överblick när de behöver det.

4. *Plats för, och inspiration till roll- och fantasilek*

Varför: Det är svårt för barn med autism att samspela med andra. Att leka roll- och fantasilekar tränar kommunikation och social utveckling (Region Stockholm 2017). Naturmaterial inspirerar till fantasilek (Fahy et al. 2021).

Hur: Skapa lugna platser med utrymme att observera och härma andra barn eller leka tillsammans med andra barn. "Rekvisita" som en start för fantasin, t. ex. lekhus, kojor, lekskulpturer. Använda växter som bidrar med lekmaterial, t. ex. ekollon, nötter, frukter, pinnar, barr.

5. *Balans- och klätterlek med varierad svårighetsgrad*

Varför: Barn med autism kan ibland ha en försenad utveckling när det gäller balans och grovmotorik (Region Stockholm 2017). Samtidigt uppskattar barn att ha utmaningar som är lagom svåra för deras nivå (Fahy et al. 2021).

Hur: Eftersom barns förmågor skiljer sig mycket går det inte att hitta en svårighetsgrad som passar till alla. Det behöver finnas flera olika svårighetsgrader och flexibla strukturer så att alla kan hitta en nivå som utmanar dem.

6. *Sensationer och sensomotorisk lek*

Varför: Sinnesintryck uppfattas annorlunda (SBU 2013). Vissa barn med autism gillar inte att bli leriga eller smutsiga (Fahy et al. 2021). Men det kan vara värdefullt att utsättas för smuts och sand i en kontrollerad och rolig situation. Barnen uppskattar sensationer i form av att rutscha, gunga, rulla, snurra (Fahy et al. 2021).

Hur: Vattenlek, sandlek, lösa naturmaterial (ekollon, kottar, pinnar). Rutschkana, gungor eller karusell som ger stimulans av det vestibulära sinnet.

7. *Leka bredvid och leka själv*

Varför: Att ha svårt med socialt samspel kan göra det väldigt uttröttande

att vara nära andra (Region Stockholm 2017).

Hur: Skapa platser där barnen kan gå undan och leka själva för att vila från social stress.

8. *Orientering och kommunikation om orientering*

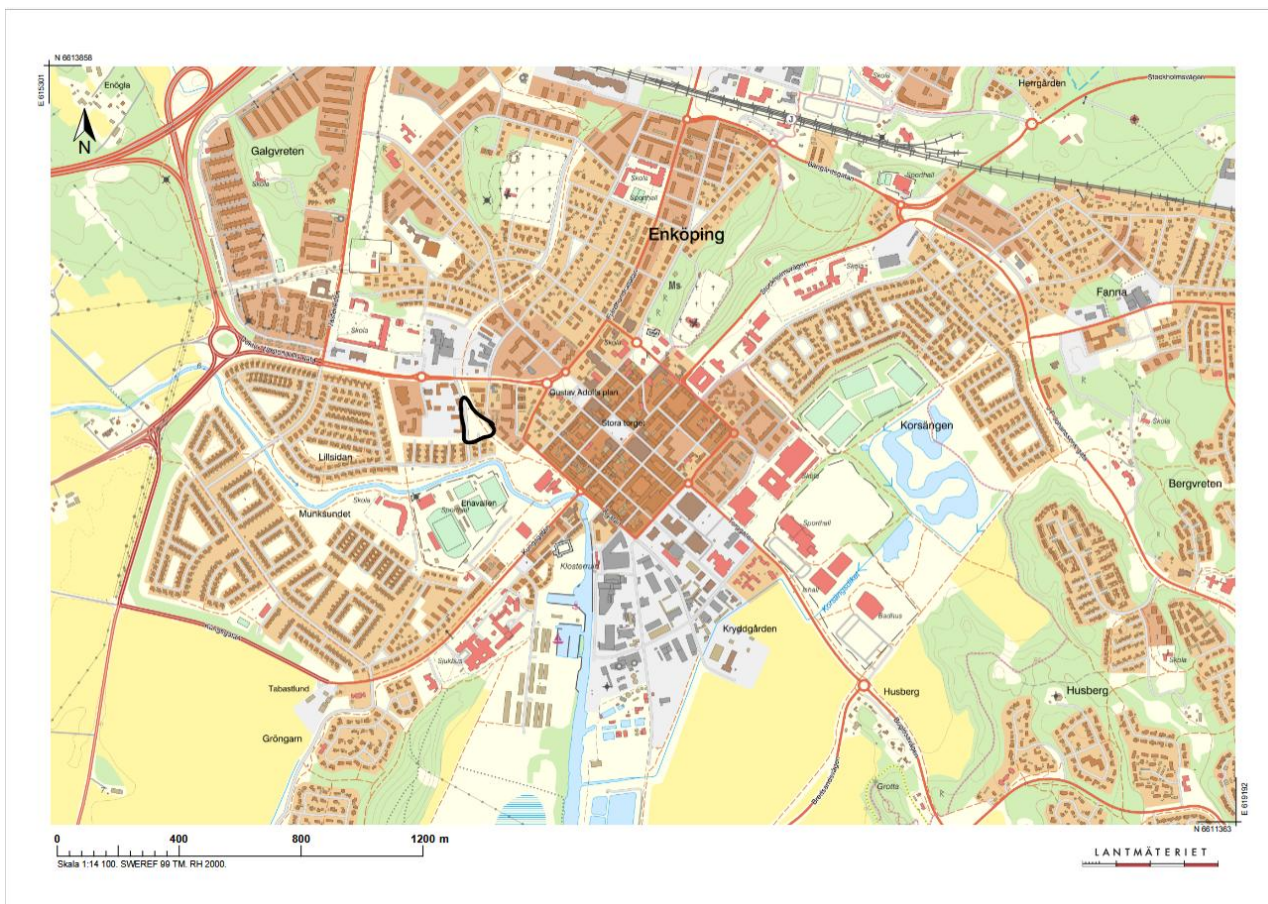
Varför: Svårighet att kommunicera skapar stress och kan leda till att barnet inte kan förmedla hur det vill röra sig på platsen (Region Stockholm 2017).

Hur: Färgkoda lekplatsen genom att ge varje del en egen signalfärg. Det underlättar för att minnas en plats och hitta tillbaka dit. Det gör det lättare att kommunicera om platsen när man kan beskriva konkreta egenskaper, "Nu vill jag leka på den blåa delen". Gångstråk som är tydligt markerade och kontrastera från angränsande mark.

5.3 Inventering och analys

Som exempelplats använde jag en yta där det idag finns en välanvänd områdeslekplats. Platsen ligger i ett bostadsområde nära Enköpings centrum och har en area på ca 3000 m². Inventeringen och analysen genomfördes vid flera olika platsbesök. Vid besöken lade jag märke till hur platsen och omgivningen ser ut och används. På plats ritade jag på en karta, tog fotografier och antecknade. Jag inventerade befintliga växter, knytpunkter mot omgivande vägar/stråk, stråk inom platsen.

Jag studerade också platsen på karta och flygfoto för att få en uppfattning om befintliga träd och krontäckningen på platsen idag. Det var också lättare på flygfotot att förstå hur saker och ting ligger i förhållande till varandra och hur vägnätet (inkl. gång- och cykelvägar och stigar) ser ut runt platsen.

Figur 6: Platsens läge i Enköping (svart markering).

Baserat på inventeringen analyserade jag platsen för att förstå hur den används idag och hur den skulle kunna användas i framtiden. I min SWOT-analys tittade jag på de befintliga förutsättningarna på platsen och definierade vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot det finns relaterade till platsen idag. Resultatet av inventering och analys redovisas i sin helhet i Bilaga 1 Gestaltningförslag, men sammanfattas här:

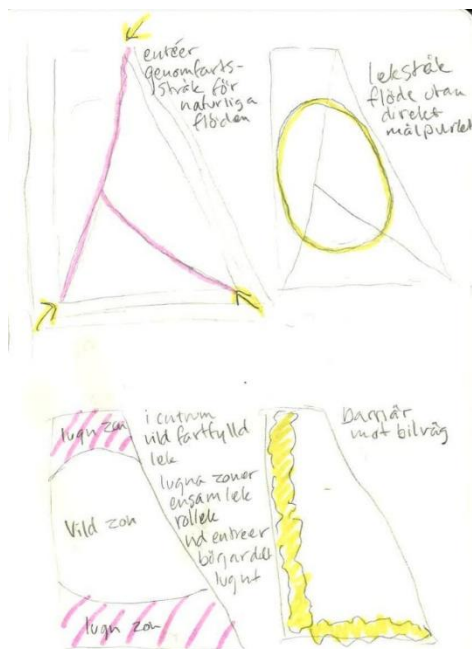
Platsen avgränsas i väster och söder av en gata och mot nordöst av en gång- och cykelväg. De viktigaste anslutningspunkterna är där gång- och cykelvägen möter platsen. Växtligheten på platsen är väl uppvuxen och det finns flera stora träd, särskilt iögonfallande är fyra stora rödekar längs gång- och cykelvägen. Området runt platsen är bebyggt med bostäder.

På platsen kunde jag identifiera fyra primära knutpunkter där olika stråk möttes. Jag såg också en potentiell framtida knutpunkt som kan uppstå när bygget av närbelägna lägenheter är färdigt och fler människor bor i kvarteret till väster om

platsen. Alla knutpunkterna i direkt anslutning till platsen är lämpliga positioner för entréer eller ingångar till lekplatsen.

Mot gatan i väster finns det en ridå av träd och buskar i varierande höjd som skärmar av platsen från gatan. Växtligheten fungerar idag som en tydlig avgränsning mellan lekplatsen och bilvägen. Jag konstaterade att samma funktion behöver finnas även i min gestaltning.

Efter analys och inventering gjorde jag några grova analyskisser över platsen för att definiera grunden till min lekplats. I mina analyskisser undersökte jag vad i de befintliga förutsättningarna som är aktuellt att bevara och vad som behöver ändras, läggas till, tas bort. Jag identifierade grundläggande behov som den nya lekplatsen har. Analyskisserna hjälpte mig att bestämma hur jag skulle placera vissa funktioner och det ledde till min programskiss.

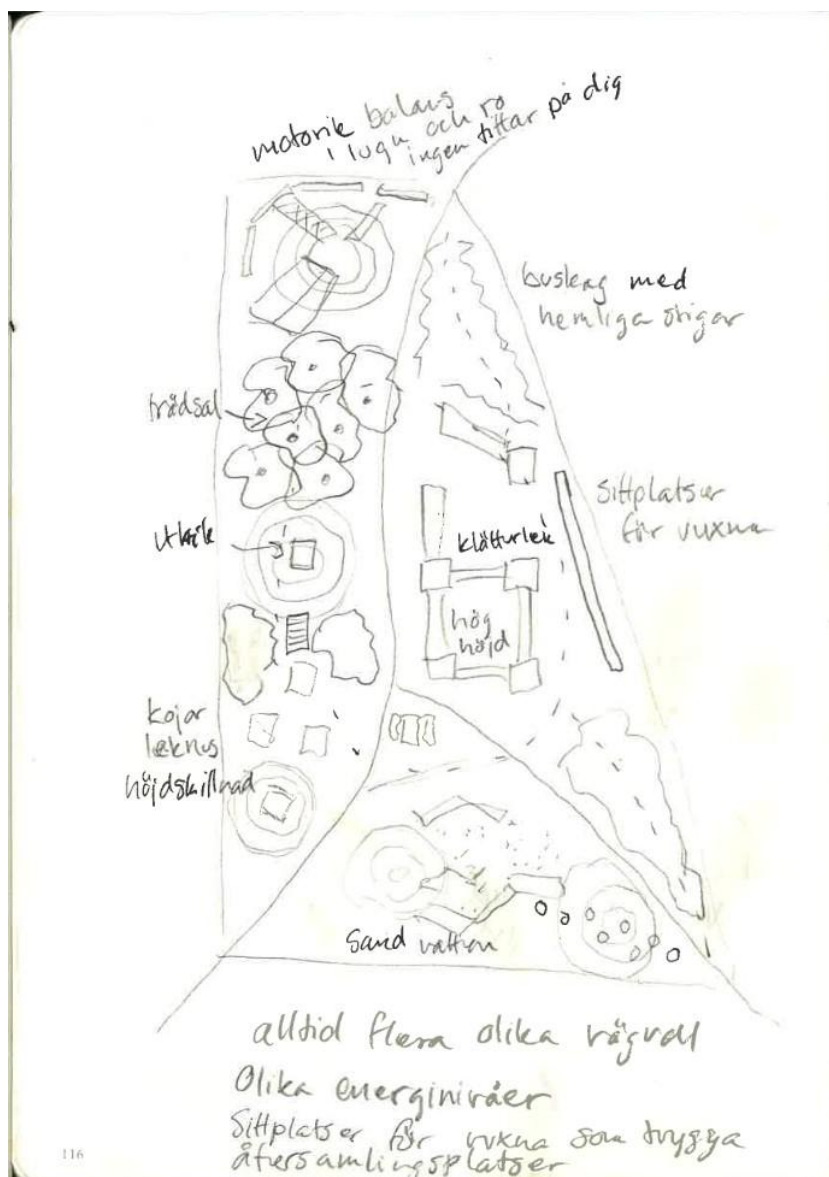
Figur 7: Analyskisser som visar tankar om flöden, ingångar, avgränsning och zonindelning.

5.4 Gestaltningsprocessen

Steget efter analyskisserna var att kombinera resultatet från analyserna med gestaltungsprinciperna för att skapa lekplatsens program. Efter det började jag skissa mer detaljerat i plan och, med hjälp av vyer av mina gestaltungsprinciper, placera ut olika funktioner och rum på platsen. Först gjorde jag en grov skiss som jag sedan arbetade vidare med genom att öka detaljnivån och lägga mer vikt på skalenlighet. I det här läget antecknade jag följande viktiga egenskaper för platsen:

- Sittplatser i exponerade och skyddade lägen
- Bryt siktlinjer med växter och topografi, men se till att det finns vissa valda platser med god sikt.
- Klätterlek behöver finnas i både lugn och vild zon.
- Öppen yta för fri lek, kull, dans m.m. kan få extra värden av trädstammar. Träden bidrar med skugga, medan stammarna går att gömma sig bakom, springa slalom mellan eller leka kull runt.
- Kopplingar mellan olika delar ska ske med flera alternativa vägval.

I den första illustrationsplanen började jag fundera på hur jag kunde göra en rumsindelning som underlättar orientering och kommunikation. Sedan tidigare hade jag idén om att ge alla delar en egen färg som identitet. Från början hade jag åtta olika rum som jag ville separera, fem lekytor och tre entréer. När jag började dela ut färger insåg jag att det var svårt att hitta åtta färger som var tillräckligt kontrasterande, lätta att skilja på och med etablerade namn. Jag kände också att färgerna svart, vit, grå och brun inte var tillräckligt identitetsskapande. Det hade varit bättre med sju rum, för att kunna använda regnbågens färger. Därför kombinerade jag lekkullen och pelarsalen till ett rum.

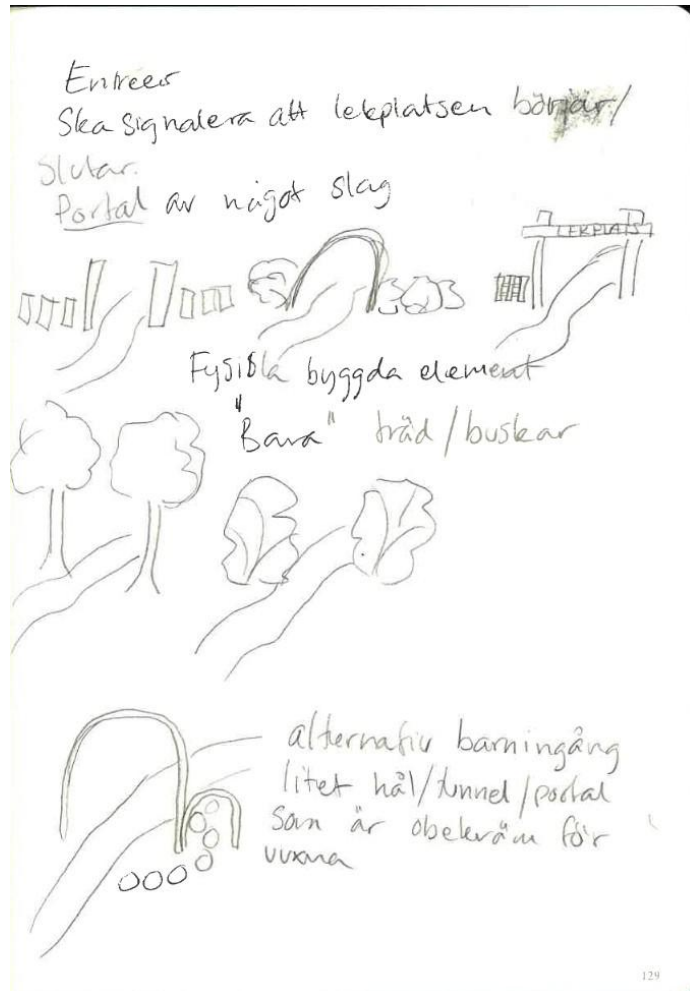

Figur 8: Tidig illustrationsplan.

Eftersom jag hade konstaterat att det behövs någon form av avgränsning mot bilvägen, och kanske även mot cykelvägen, funderade jag på vilka alternativ som finns. I dagsläget är det en tätvuxen plantering med buskar och träd mellan väg och lekplats. Andra alternativ var att använda ett staket, plank eller topografi. Barriären behövde fungera både som avskärmning för oönskade intryck utifrån och som stopp eller broms för impulsiva barn. I slutänden landade jag på att avgränsa med växtlighet i form av häckar, buskage och träd med ett gömt stängsel i. I vanliga fall anser jag att staket inte hör hemma runt en lekplats. Jag upplever att lekplatsen är en plats för barn att träffas för att sedan låta leken förflyttas naturligt till omgivande platser. Det kan vara lättare för barn att gå till en skogsdunge för att leka om de redan har hittat en kompis på lekplatsen, än att gå

dit själv. Men för barn med autism kan det vara lättare för medföljande vuxna att släppa lite på kontrollen om de vet att barnet inte kan avvika.

Jag testa olika utformning av entréerna genom att skissa.

Figur 9: Exempel på utformning av entré.

När jag hade en idé om hur lekplatsen skulle gestaltas byggde jag en digital 3d-modell av platsen. I det här steget fick jag ytterligare förståelse för hur olika element skapade rum och hur olika sakers skala påverkar upplevelsen. Jag fick möjlighet att justera och ändra för att alla rum skulle uppfylla sitt syfte samtidigt som de bidrog till platsens helhet. 3d-modellen skapades med hjälp av programmen Autocad, 3ds max och Twinmotion.

I 3D-modellen märkte jag att jag hade underskattat platsens storlek och att det fanns mer plats för lekutrustning för klättring än jag tidigare hade trott. Jag stod då mellan att välja en större klätterställning eller att lägga till flera små, men valde alternativet med flera. En stor klätterställning riskerar att bli överväldigande och skrämmande, medan flera mindre blir lättare att närma sig. Det ger också gott om

plats för små grupper eller individer att dela upp sig och leka separat. Jag valde lekutrustning i trä med en enkel design. Tanken med det är att det ska vara något som barnen har sett förut, som de känner igen och har använt förut. Klätterställningarna har olika svårighetsgrad. Två av dem är nås via en trappa och de två andra har svårare instegsmoment. Senare i processen lade jag också till en karusell, en gunga och extra balansutrustning.

Det sista steget i själva gestaltningen var att sammanställa en presentation på planscher för att kunna kommunicera mitt förslag i bild och text. Jag valde att presentera arbetet på planscher i A3-format för att det ska fungera att läsa både i pappersform och på skärm.

6. Resultat

Resultatet presenteras i Bilaga 1 Gestaltungsförslag, på 13 A3-planscher.

7. Diskussion

I början av detta arbete ville jag inkludera barn med alla NPF-diagnoser i målgruppen för min lekplats. Men efter att jag hade samlat en del information bestämde jag mig för att avgränsa projektet till att handla om barn med autism. Det gjorde det lite lättare att beskriva gruppens egenskaper för, även om det är en heterogen grupp med stora variationer, så har barn med andra diagnoser ett ännu bredare sätt att fungera. Vissa egenskaper är dessutom direkt motsatta om vi jämför autism och andra diagnoser inom NPF-spektrumet, t. ex. ADHD (Riksförbundet Attention 2018). Samtidigt är det vanligt förekommande att en person med autism också har ADHD (SBU 2013). En inkludering av även ADHD skulle betyda att min målgrupp blev större och kanske därmed ge större vikt åt arbetet.

En grundtanke i gestaltningen var flexibilitet och valfrihet. Om det finns många olika möjligheter ökar chansen att barn kan leka på ett sätt som passar dem, trots att de fungerar olika. Skillnaden mellan den här lekplatsen och en typisk nybyggd lekplats ligger framför allt i val av lekutrustning. I det här förslaget finns det ingen spektakulär huvudattraktion i form av en stor lekprodukt. Det valet är baserat på målgruppens tendens att bli överväldigad eller överstimulerad av starka intryck. I stället finns det valmöjlighet och flexibilitet att dela upp barnen i mindre grupper och leka olika. På flera ställen finns det också element vid sidan av, för att barn ska ha möjlighet att gå undan eller närma sig leken försiktigt. Sidoelementen kan verka onödiga eller som att de dubblar funktioner som finns på en annan plats, men de är viktiga i sin funktion för att barnen ska kunna träna på eller tryggt närma sig en svår situation, till exempel sociala lekar. Lekplatsen har en bred variation av svårighetsgrader i de olika motoriska utmaningarna, eftersom gruppen barn med autism har stora skillnader i sina förmågor och det behöver finnas något som är lagom svårt för alla.

7.1 Etik och social hållbarhet

Lekplatsen som jag har gestaltat är tänkt att fungera bra för barn med autism, men det är också önskvärt att en anpassad lekplats för barn med autism även är en bra plats för alla barn. Iwarsson & Ståhl (2003) menar att när vi pratar om att anpassa för specifika grupper riskerar vi att dela in människor i två grupper: de normala och de avvikande. I en studie av Wenger et al. (2023) konstaterade intervjudeltagarna att ett hinder för barn med funktionsnedsättningar att använda offentliga lekplatser ibland var social segregation, och hur de ibland hölls helt borta från offentliga platser. Barn med funktionsnedsättningar fick inte chans att leka tillsammans med barn utan funktionsnedsättningar (Wenger et al. 2023). För

att skapa platser med universell utformning behöver vi börja se människor som en samlad grupp med varierade förmågor (Iwarsson & Ståhl 2003). Jag vill inte tänka att lekplatsen bara är till för barn med autism, utan snarare att alla barn ska kunna leka här tillsammans, även barn med autism. Att avsätta en yta enbart för en liten grupp riskerar att skapa social segregation, och det är inte heller det bästa sättet att använda ekonomiska resurser.

Trots att jag har varit medveten om konceptet universell utformning kan jag se att det finns brister i gestaltningen när det gäller inkluderingen av personer med motoriska funktionsnedsättningar. Det finns kanter, lösa markmaterial och hinder som skulle begränsa en person i rullstol eller med andra motoriska nedsättningar. Mitt fokus var riktat mot en specifik målgrupp och jag prioriterade inte att avhjälpa den typen av hinder.

7.2 Att anpassa eller anpassas

Idag råder det konsensus om att bakgrunden till autism är neurobiologisk, men trots det finns det två delade synsätt när det gäller behandling och anpassning (SBU 2013). Ett synsätt är att personer med autism ska tränas för att kunna fungera bättre i samhället, medan ett annat synsätt är att samhället behöver anpassas till människorna (ibid.). I mitt gestaltningsförslag har jag både jobbat med att skapa möjlighet till kontrollerad träning av situationer som kan vara svåra och anpassningar av miljön för att minska stress. Autismforum Region Stockholm (2017) understryker hur viktigt det är att öva på att leka för att utveckla sina sociala färdigheter. Betyder det att vi inte behöver eliminera allt som kan innebära en svårighet, med syftet att träna barnen? Ett sätt att använda en lekplats skulle också kunna vara som en plats där barnet är helt ledigt, utan press på prestation och lärande.

7.3 Tillgänglighet eller inkludering

Beckman et al. (2024) skriver att tillgänglighetsanpassning av lekplatser ofta handlar om att se till att den fysiska framkomligheten är god och enkel för personer med nedsatt rörelseförmåga. Det är också min erfarenhet efter att ha jobbat med lekplatsutrustning. Många av mina kunder efterfrågade specifika lekprodukter som ska kunna nås från en rullstol för att sedan bocka av tillgänglighetsanpassningen. Jag hoppas att det här arbetet ska visa att det finns olika typer av funktionsnedsättningar som behöver uppmärksammas när vi som landskapsarkitekter utformar och underhåller lekmiljöer för barn.

8. Referenser

- Beckman, M., Crawley, E. & Frödén, S. (2024). *Inkluderande lekmiljöer Praktisk tillämpning av universell utformning i en lekkontext*. Myndigheten för delaktighet, Örebro kommun, Örebro universitet.
- Boverket (2025). *Tillgänglighet*. <https://www.boverket.se/sv/byggande/tillganglighet--bostadsutformning/tillganglighet/> [2025-12-10]
- Chawla, L. (2015). Benefits of Nature Contact for Children. *Journal of Planning Literature*, 30 (4), 433–452. <https://doi.org/10.1177/0885412215595441>
- Christian, H., Zubrick, S.R., Foster, S., Giles-Corti, B., Bull, F., Wood, L., Knuiman, M., Brinkman, S., Houghton, S. & Boruff, B. (2015). The influence of the neighborhood physical environment on early child health and development: A review and call for research. *Health & Place*, 33, 25–36. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2015.01.005>
- Fahy, S., Delicâte, N. & Lynch, H. (2021). Now, being, occupational: Outdoor play and children with autism. *Journal of Occupational Science*, 28 (1), 114–132. <https://doi.org/10.1080/14427591.2020.1816207>
- Häggström, C. (1997). Förhållandet mellan forskning och konstnärligt arbete. *Nordisk arkitekturforskning*, 10 (4). [2025-12-15]
- Iwarsson, S. & Ståhl, A. (2003). Accessibility, usability and universal design—positioning and definition of concepts describing person-environment relationships. *Disability and Rehabilitation*, 25 (2), 57–66. <https://doi.org/10.1080/dre.25.2.57.66>
- Lynch, K. (1992). *The image of the city*. 21st ed. Mit press.
- Maas, J., Verheij, R.A., de Vries, S., Spreeuwenberg, P., Schellevis, F.G. & Groenewegen, P.P. (2009). Morbidity is related to a green living environment. *Journal of Epidemiology and Community Health* (1979-), 63 (12), 967–973. <http://www.jstor.org/stable/20721102> [2025-09-16]
- Naturvårdsverket & Boverket (2000). *Planera med miljömål! en vägvisare*. Naturvårdsverket ; Boverket.
- Region Stockholm (2017). *Sociala färdigheter – Lek*. Autismforum. <https://www.autismforum.se/stod-och-insatser/sociala-fardigheter/lek/> [2025-11-25]
- Riksförbundet Attention (2018). *Vad är NPF? En skrift om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, som ADHD, ASD, Tourettes syndrom och tal- och språkstörning*. Riksförbundet Attention. https://attention.se/wp-content/uploads/2021/05/attention_skrift_vad_ar_npf.pdf [2025-10-03]
- SBU (2013). *Autismspektrumtillstånd: diagnostik och insatser, vårdens organisation och patientens delaktighet: en systematisk litteraturöversikt*. Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU).
- UNICEF (2023). *Barnkonventionen – FN:s konvention om barnets rättigheter*. UNICEF Sverige. <https://unicef.se/barnkonventionen> [2025-10-03]
- Wenger, I., Prellwitz, M., Lundström, U., Lynch, H. & Schulze, C. (2023). Designing inclusive playgrounds in Switzerland: why is it so complex? *Children's Geographies*, 21 (3), 487–501. <https://doi.org/10.1080/14733285.2022.2077093>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

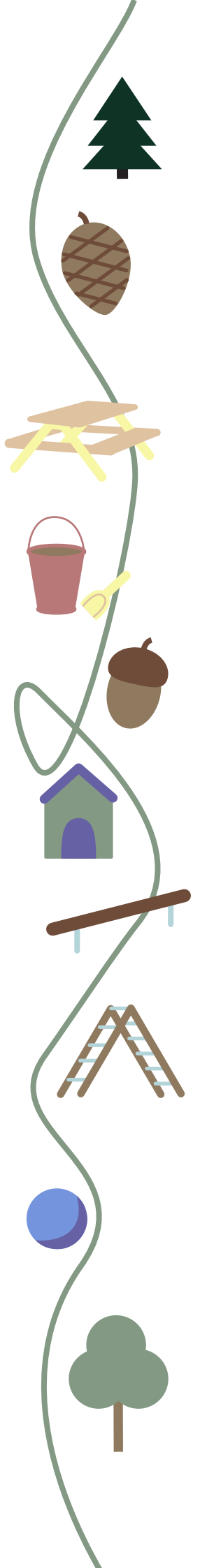
Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Helena Ingmar har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Lek på egna villkor

Inkluderande lekmiljöer för barn med autismspektrumtillstånd

Helena Ingmar

Inventering och analys

Platsens förutsättningar

Ytan är en plats där det idag är en välanvänd områdeslekplats. Platsen ligger i ett bostadsområde nära Enköpings centrum. Lekplatsen som finns där idag har en area på ca 3000 m². Platsen avgränsas i väster och söder av en gata och mot nordöst av en gång- och cykelväg.

Inventering och analys

De viktigaste anslutningspunkterna är där gång- och cykelvägen möter platsen. Växtligheten på platsen är väl uppvuxen och det finns flera stora träd, särskilt iögonfallande är fyra stora rödekar längs gång- och cykelvägen. Mot gatan i väster finns det en ridå av träd och buskar i varierande höjd som skärmar av platsen från gatan. Området runt platsen är bebyggd med bostäder. Kvarteret i nordöst innehåller mestadels lägenhetshus, söder om platsen består bebyggelsen av enfamiljshus i en våning och väster om platsen pågår bygge av lägenhetshus. Dagens lekplats har en huvudentré i det sydöstra hörnet, men många människor anländer via gång- och cykelvägen norrifrån. Hela sträckan mot gång- och cykelvägen är öppen vilket gör att människor kan nå lekplatsen längs hela sträckan.

På platsen identifierades fyra primära knutpunkter där olika stråk möttes. En potentiell framtida knutpunkt som kan uppstå när bygget av närbelägna lägenheter är färdigt och fler människor bor i kvarteret väster om platsen. Alla knutpunkterna i direkt anslutning till platsen är lämpliga positioner för entréer eller ingångar till lekplatsen. Inom lekplatsen finns idag ett genomgående stråk som leder mellan det sydöstra och det nordöstra hörnet.

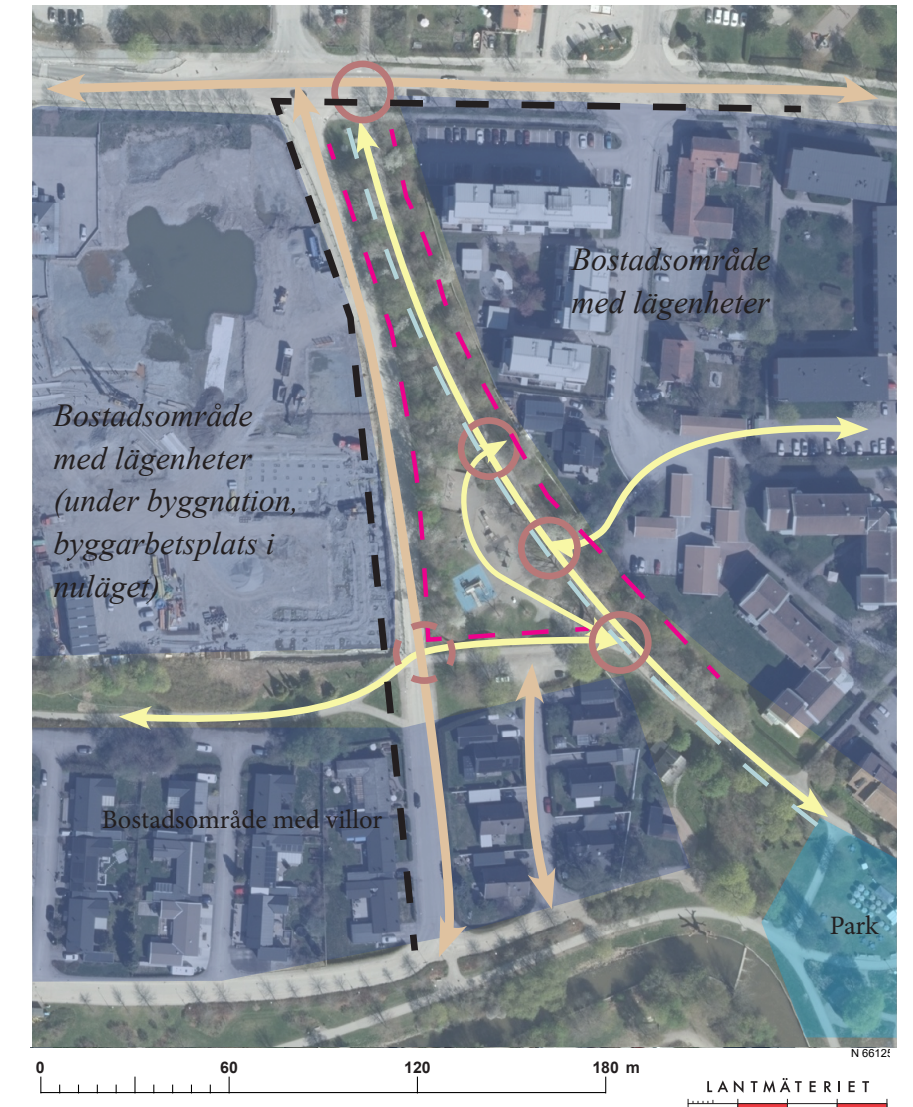
Mellan platsen och bilvägen i väster finns det en tät plantering med träd och buskar i varierande höjd. Gömt inne i växtligheten finns ett staket. Växtligheten fungerar idag som en tydlig avgränsning mellan lekplatsen och bilvägen. Bilvägen har ingen trottoar vilket gör att människor troligtvis inte går där i samma utsträckning som på den parallella gångvägen på andra sidan lekplatsen. Behovet av en ingång från det hållet inte är stort. På andra sidan gång- och cykelvägen finns det också en plantering med träd och buskar. Denna plantering skärmar av lekplatsen från bebyggelsen på östra sidan. Växtligheten fungerar bra för att dämpa synintryck från det hållet.

Nu (2025) pågår bygge av lägenhetshus i kvarteret väster om lekplatsen. Under tiden för byggnationen kommer det förekomma störningar i form av buller och synintryck från det hållet. Även om det är en tillfällig lösning så bekräftar det att någon form av skyddande barriär från det hållet behövs, både på grund av vägen och sinnesstörningarna.

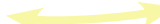

Inventeringskarta

- Anslutningar till omgivningen
- Lekplatsens utbredning
- Befintliga träd
- Buskage
- Bostadsområden
- Bilvägar

Analyskarta

- Stråk gång och cykel
- Stråk biltrafik
- Befintliga barriärer
- Knutpunkter
- Framtida knutpunkt när nytt bostadsområde är byggt
- Områden
- Buller, störningar och distraktioner från byggarbetsplats och vägar.

Analys

SWOT

I SWOT-analysen undersöktes befintliga förutsättningarna på platsen och definierade vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot det finns relaterade till platsen idag. Platsen har bra kommunikationer för människor som rör sig till fots och med cykel. Det är en fördel att det redan är en välanvänd plats som människor känner till och har en relation till.

På platsen finns växtlighet som fyller viktiga funktioner på platsen. Växtligheten mot vägen fyller behovet av en avgränsning och de stora rödekarna ger skugga. Eftersom den befintliga växtligheten

svarar på behov som identifierats bör det mesta av växligheten bevaras i gestaltningen.

Hoten som behöver hanteras i min gestaltning relaterar främst till bilvägen och den angränsande byggarbetsplatsen. Gestaltningen behöver innehålla lösningar för att skärma av vägens buller och störningar och även hindra barn från att fysiskt gå ut på vägen. Störningar från bygget är visserligen övergående, men tas ändå upp som en faktor.

Styrkor	Svagheter
Platsen ligger i ett centralt bostadsområde. Stora ytor Befintliga buskage och stora träd Varierade markmaterial Stora buskage som avgränsar mot omgivningen Platsen är redan en välkänd och välanvänd lekplats, människor har vanan att besöka platsen.	Platsen ligger i direkt anslutning till trafikerade bilvägar. I dagsläget pågår byggnation av lägenheter i direkt anslutning till platsen. Öppna ytor utan rumsindelning.
Möjligheter	Hot
Många människor bor nära eller rör sig nära platsen, och har därmed också lätt att nyttja platsen. Möjlighet att låta barn få utrymme att leka, och sprida ut sig över platsen för att undvika krockar, konflikter och köer. Det finns plats för många olika funktioner. Befintliga växter kan användas som rumsbildare eller för skugga. Kan bli ett utflyktsmål för besökare från hela staden.	Buller från vägar riskerar att störa eller distrahera. Bilvägar innebär en risk för barn som avviker från platsen. Buller eller störningar från den närbelägna byggarbetsplatsen.

Bilväg och pågående bostadsbygge.

Växtlighet bildar barriär mot bilvägen, skapar en viktig avgränsning.

Befintligt träd (rödek).

Program

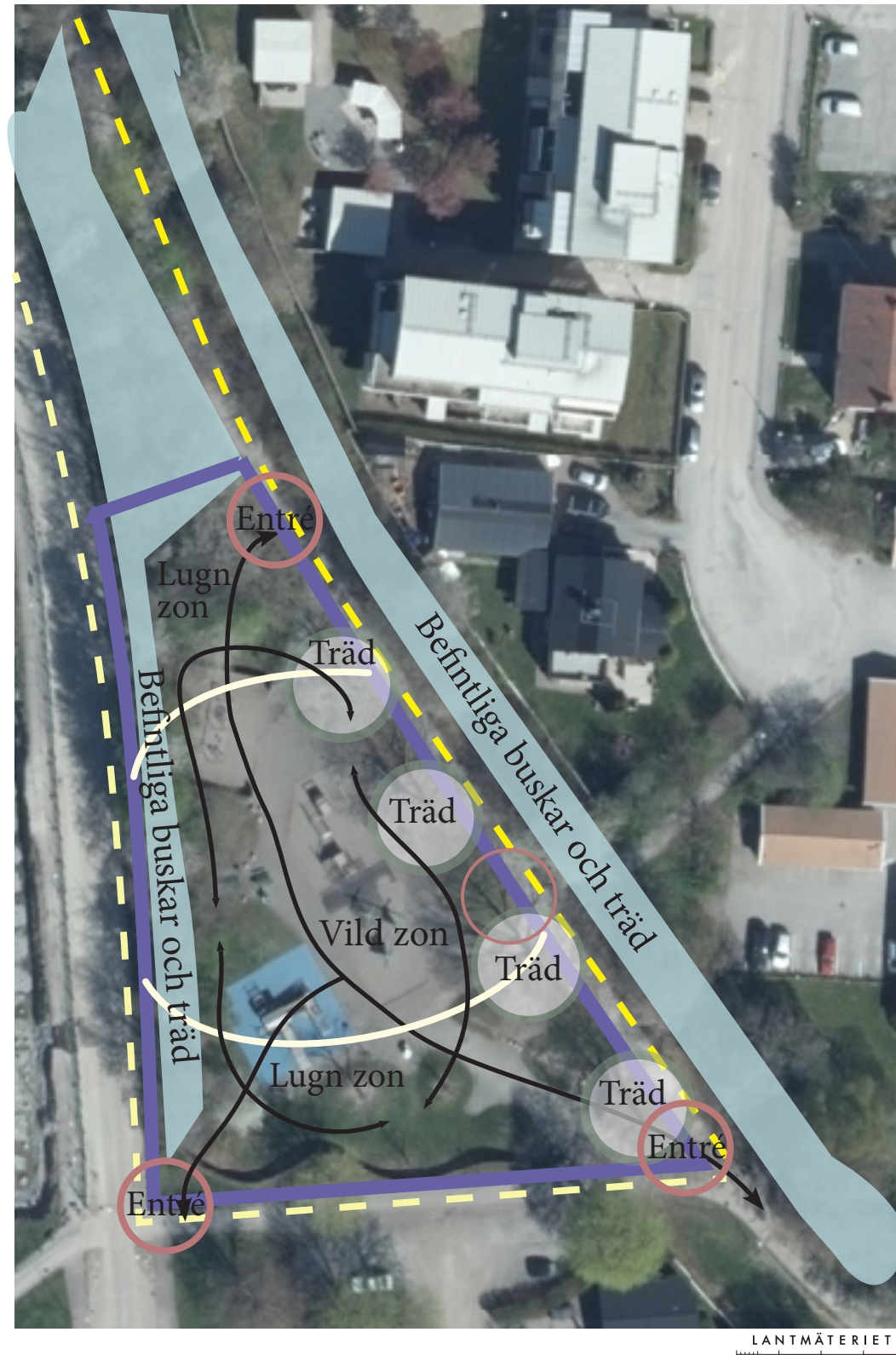
Programmet består av en programskiss och åtta gestaltningsprinciper. Gestaltningsprinciperna är baserade på målgruppens förutsättningar och programskissen beskriver den grundläggande dispositionen på platsen.

Programskiss

Entréer till lekplatsen placeras där de viktigaste noderna identifierades. De tre huvudentréerna kopplas samman av de primära rörelsestråken. En sträcka är baserad på den befintliga platsens rörelsestråk, och en annan sträcka kopplar den sydvästra entrén till resten av parken. Förutom de primära stråken för genomgång behöver det finnas ett flöde för leken, det flödet går från en lekfunktion till en annan i en cirkel runt lekplatsen.

Befintlig växtlighet och träd som fyller behov av skugga, avgränsning och avskärmning bevaras. Ny växtlighet används för att dela ytan i mindre rum, bryta siktlinjer och skärma av från intryck.

Lugn lek och vild lek separeras genom att funktioner som uppmuntrar till lugn respektive vild lek placeras i olika zoner. De lugna zonerna ligger i anslutning till entréerna.

Plats för entré i sydöst.

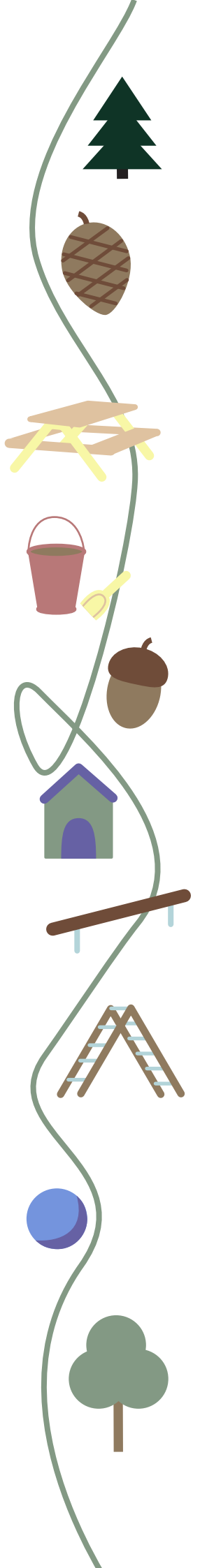
Befintlig växtlighet bevaras i gestaltningsförslaget.

Befintligt rödek bevaras i gestaltningsförslaget.

Plats för entré i norr.

Program

Gestaltungsprinciper

1. Entréer och samlingsplatser

Varför: Det kan vara svårt att förstå vad som ska hända och vad man ska förvänta sig. Lång “ställtid”, och svårigheter när rutiner bryts eller oförutsedda saker händer (SBU 2013; Region Stockholm 2017; Beckman et al. 2024) .

Hur: Entrén ska tydligt signalera att lekplatsen börjar och slutar här. Den ska fungera som en startpunkt där barn och vuxna kan samlas innan leken börjar och kommunicera om vad som ska hända. Det kan finnas en karta, bilder på lekplatsen och bildstöd att titta på som förberedelse för besöket.

2. Okodade fria ytor

Varför: Användarna är olika och har varierade behov (Beckman et al. 2024). Det behöver finnas plats för att bara springa.

Hur: Öppna ytor utan kodning. Flexibilitet gör att barnen själva kan påverka hur de använder miljön.

3. Brutna siktlinjer och utsiktsplatser

Varför: Miljöer med mycket stimuli leder till stress och utmattnings (Beckman et al. 2024). Det kan vara svårt att hantera olika sinnesintryck (SBU 2013) att tolka och bearbeta sinnesintryck (Beckman et al. 2024). Barn kan ha behov av att få en överblick eller att observera andra barn från avstånd.

Hur: Skapa mindre rum på platsen genom att avskärma med växtlighet och topografi. På så sätt bryts siktlinjer och det blir lättare att fokusera på här och nu när inte hela lekplatsen kan överblickas från alla punkter. Topografi eller höga lekstrukturer som låter barnen välja att få överblick när de behöver det.

4. Plats för, och inspiration till roll- och fantasilek

Varför: Det är svårt för barn med autism att samspela med andra. Att leka roll- och fantasilekar tränar kommunikation och social utveckling (Region Stockholm 2017). Naturmaterial inspirerar till fantasilek (Fahy et al. 2021).

Hur: Skapa lugna platser med utrymme att observera och härma andra barn eller leka tillsammans med andra barn. “Rekvisita” som en start för fantasin, t. ex. lekhus, kojor, lekskulpturer. Använda växter som bidrar med lekmaterial, t. ex. ekollon, nötter, frukter, pinnar, barr.

5. Balans- och klätterlek med varierad svårighetsgrad

Varför: Barn med autism kan ibland ha en försenad utveckling när det gäller balans och grovmotorik (Region Stockholm 2017). Samtidigt uppskattar barn att ha utmaningar som är lagom svåra för deras nivå (Fahy et al. 2021).

Hur: Eftersom barns förmågor skiljer sig mycket går det inte att hitta en svårighetsgrad som passar till alla. Det behöver finnas flera olika svårighetsgrader och flexibla strukturer så att alla kan hitta en nivå som utmanar dem.

6. Sensationer och sensomotorisk lek

Varför: Sinnesintryck uppfattas annorlunda (SBU 2013). Vissa barn med autism gillar inte att bli leriga eller smutsiga (Fahy et al. 2021). Men det kan vara värdefullt att utsättas för smuts och sand i en kontrollerad och rolig situation. Barnen uppskattar sensationer i form av att rutscha, gunga, rulla, snurra (Fahy et al. 2021).

Hur: Vattenlek, sandlek, lösa naturmaterial (ekollon, kottar, pinnar). Rutschkana, gungor eller karusell som ger stimulans av det vestibulära sinnet.

7. Leka bredvid och leka själv

Varför: Att ha svårt med socialt samspel kan göra det väldigt uttröttande att vara nära andra (Region Stockholm 2017).

Hur: Skapa platser där barnen kan gå undan och leka själva för att vila från social stress.

8. Orientering och kommunikation om orientering

Varför: Svårighet att kommunicera skapar stress och kan leda till att barnet inte kan förmedla hur det vill röra sig på platsen (Region Stockholm 2017).

Hur: Färgkoda lekplatsen genom att ge varje del en egen signalfärg. Det underlättar för att minnas en plats och hitta tillbaka dit. Det gör det lättare att kommunicera om platsen när man kan beskriva konkreta egenskaper, “Nu vill jag leka på den blåa delen”. Gångstråk som är tydligt markerade och kontrasterande från angränsande mark.

Övergripande gestaltning

Det första mötet med lekplatsen sker vid någon av entréerna. För att skapa extra tydlighet och hjälp att förstå platsen är tre huvudentréer tydligt markerade. Entréerna är placerade där knutpunkter identifierades eftersom det är där

omgivande rörelsestråk möter platsen.

Vid entréerna startar huvudgångvägarna. De vägarna är de primära rörelsestråken genom platsen. De kan användas för att ta sig mellan de olika platserna eller som en väg genom och förbi platsen. Vägarna är belagda med stensmjöl och har en kant av storgatsten. Kanten är till för att signalera hierarkin mellan de olika vägarna och stråken. Utöver huvudvägarna finns det kompletterande vägar och stråk. De är mer informella och mindre definierade mot omgivande gräsytor. Med tiden kommer dessa stigar och ytor vara där aktivitet skapar tillräckligt slitage för att hålla undan gräset.

Tanken är att det ska finnas många olika valmöjligheter för att ta sig mellan olika delar av lekplatsen. De mindre vägarna bidrar till ett lekflöde och syftar till att locka barnen att upptäcka och uppleva. Längs lekflödesvägen finns det ofta lätta balanselement som styr besökaren i riktning mot nästa målpunkt. Vissa av stråken är mer äventyrliga och leder in genom ett buskage medan andra är mer praktiska och syftar till att transportera besökaren. Att det finns flera olika vägval skapar flexibilitet. Det låter också besökarna sprida ut sig på större yta och bidrar till att minska köer, trängsel och konflikter.

Lekplatsen är uppdelad i zoner med olika intensitetsnivå, lugna zoner och en vild zon. De lugna zonerna är belägna i kanterna och närmast ingångarna medan den vilda zonen är placerad centralt i mitten av lekplatsen. I den vilda zonen finns det möjlighet att springa, hoppa, klättra, snurra och gunga. Här återfinns många av de motoriska utmaningarna och gott om plats för vilda lekar och stora rörelser.

Lekplatsen är uppdelad i olika rum där varje rum har tilldelats en färg. Tanken med färgkodningen är att underlätta orientering på platsen och skapa en tydlighet. Genom att benämna rummen enligt deras färger är det lättare att prata om platserna och uttrycka

Illustrationsplan som visar stråk och flöden genom lekplatsen

- ● ● ● ● Huvudstråk/genomfart
- ● ● ● ● Lekflöde
- ● ● ● ● Äventyrsstigar

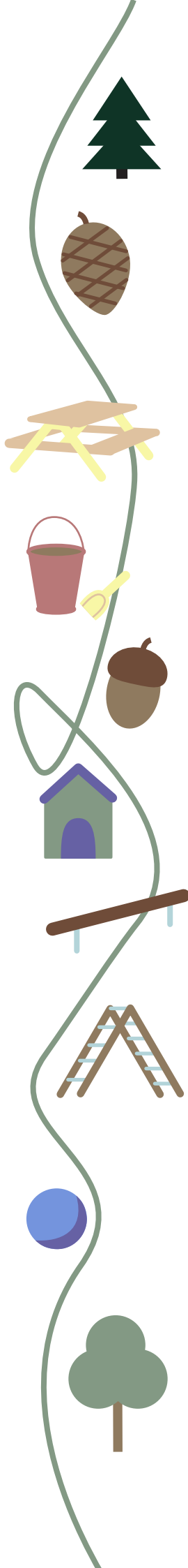
önskemål om aktiviteter. I den vilda zonen finns det turkosa rummet och delar av det blåa rummet. I de lugna zonerna finns det orangea, gröna och norra halvan av blåa rummet.

Markmaterialet på lekplatsen är till största del gräs. På gångvägar och andra ytor med högt slitage är marken belagd med stensmjöl. I de ytor där det krävs stötdämpande markmaterial under lekutrustning är materialet träflis.

Illustrationsplan som visar de olika rummen

- Röda rummet- östra entrén
- Orangea rummet- sand och vattenlek
- Gula rummet- västra entrén
- Gröna rummet- stugbyn
- Turkosa rummet- klätterlek
- Blåa rummet- pelarsalen och klätterkullen
- Lila rummet- norra entrén
- ● ● ● ● Vilda zonen

Växtgestaltning

Växterna på platsen har fyra huvudsyften, de ska skugga, avskärma och bilda rum, bidra med naturmaterial att leka med och ge sinnliga upplevelser.

Stor del av marken är täckt av gräs. Gräs är mjukt att gå på, men det går ändå att hålla ytan slät och stabil och därmed lätt att röra sig över.

På platsen finns redan fyra stora rödekar, Quercus rubra, som passar bra in i konceptet med sina stora, skuggbildande kronor och stora ekollon.

Utöver det behövs det andra träd på platsen. I pelarsalen är det klotpil, Salix fragilis 'Bullata'. Klotpilen får med tiden en bred krona som skuggar marken under. Klotpilen har sköra grenar som lätt bryts, vilket gör att det kommer finnas pinnar på marken att leka med.

Träd på platsen:

Aesculus hippocastanum, hästkastanj – kastanjer
Cercidiphyllum japonicum, katsura – doft, höstfärg
Larix decidua, lärk – kottar
Fagus sylvatica, bok – bokollon
Tilia cordata, lind – frukter
Prunus sargentii, bergskörsbär – blommor, höstfärg
Alnus incana, gråal – alkottar

Buskar:

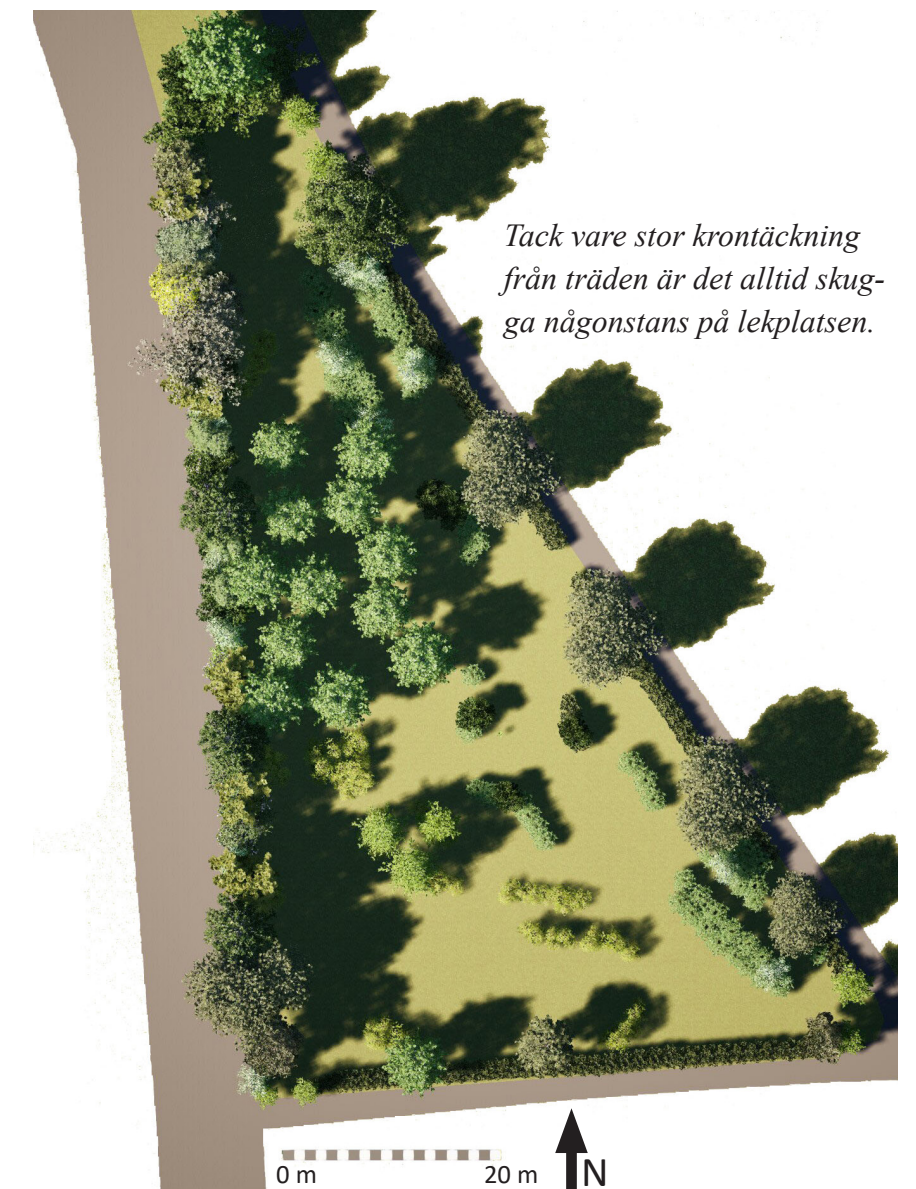
Amelanchier lamarckii, prakthäggmispel – höstfärg
Symphoricarpus x chenaultii 'Hancock', snöbär – bär
Pinus mugo var. pumilio, balkanbergstall – barr, kottar
Philadelphus 'Mont Blanc', smultronschersmin – doft, blommor
Aronia melanocarpa, aronia -bär

Exempel på skatter som träd och buskar kan bidra med.

Pinnar, blommor och andra naturmaterial kan användas i leken om de finns på platsen.

Tack vare stor krontäckning från träden är det alltid skugga någonstans på lekplatsen.

Röda, gula och lila entréer

När besökaren kommer till platsen ska det vara tydligt att lekplatsen börjar och slutar här. Entréerna har fått var sin färg för att de ska ha egna identiteter och för att göra det lättare att kommunicera om de olika platserna. Det gör det också lättare att notera om man lämnar platsen i samma entré som man kom in och på så sätt underlätta orienteringen efter lekplatsbesöket. Här finns det plats att samla en grupp eller sitta ner för att prata om besöket. På informationstavlan går det att titta på bilder från lekplatsen och, med hjälp av kompletterande bildstöd, prata om besöket. Vad ska vi göra här? Hur länge ska vi vara kvar? Var kan vi vila? Vilka regler gäller för vår grupp just idag?

Entrén är markerad av två bågar, en stor för vuxna och en liten, spännande för barn. Barnen får chans att testa sin självständighet genom att gå igenom en egen portal till lekplatsen. Alla entréer leder in i en lugn zon för att alla ska hinna landa och börja leka i sin egen takt. Från entréerna går det att följa huvudvägarna genom lekplatsen eller vika av och följa en spännande, informell äventyrsstig.

Baserat på gestaltungsprincip:

1. Entréer

Från entréerna finns det flera vägval in i lekplatsen, vissa är äventyrliga genom ett buskage.

Gula entrén i sydväst. I varje entré finns det en samlingsplats med sittplatser och en informationstavla.

Röda entrén i sydöst.

Lila entrén i norr.

Orangea sand- och vattenlandet

I det orangea rummet finns det möjlighet att skapa, bygga, gräva och känna. Den viktigaste elementet här är sand- och vattenlandskapet. Vattnet kommer från en pump och leds vidare i rännor. Barnen får möjlighet att uppleva hur olika material känns mot huden, till exempel varm sand och kallt vatten. De kan experimentera med att blanda vatten och sand och skapa med geggan som material.

Runt och i sandlådan ligger stockar och stenar som kan användas för att balansera på eller sitta på.

Sandytan är här fått sitt eget rum mellan små kullar och buskage. Kullarna och buskarna skapar rumslighet och skyddar från överväldigande intryck från omgivningen.

I direkt anslutning till sandlandskapet finns det sittplatser där det går att fika, äta eller vila. Här kan vuxna sitta och vara nära för barn som behöver trygghet, samtidigt som det går att låta barnen leka självständigt.

Baserat på gestaltungsprincip:

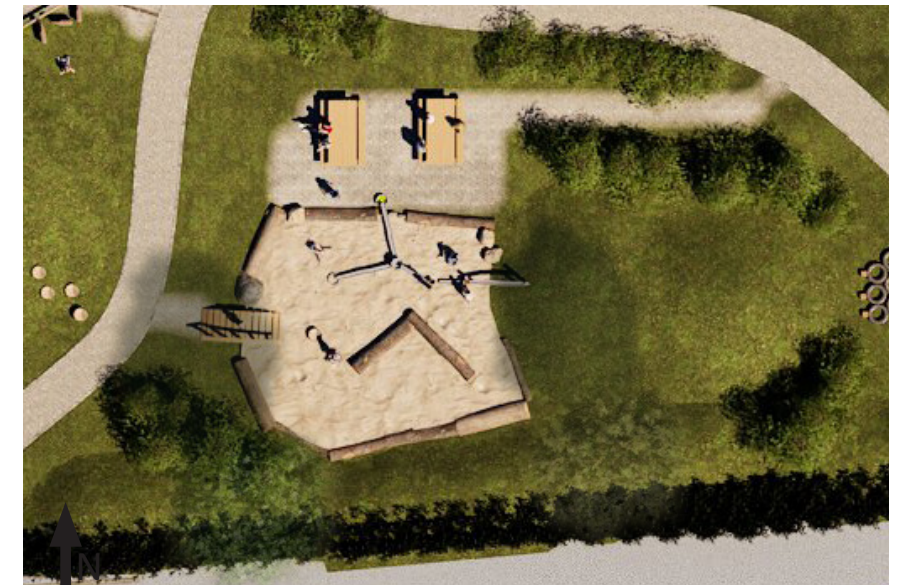
- 7. Sensationer och sensomotorisk lek
- 3. Brutna siktlinjer och mindre rum
- 5. Plats för roll- och fantasilek
- 8. Leka bredvid, leka själv

Här finns det möjlighet att leka med andra genom att samarbeta med vattnet. När ett barn behövs för att pumpa och ett annat barn samlar upp vattnet ställs det krav på samarbetsförmåga. Samtidigt är ett misslyckande, som att vattnet rinner ut på marken, ingen katastrof.

Bron in i sandytan är en motorisk utmaning för vissa barn. På stockarna och bron går det att försiktigt leka sig fram och närma sig de centrala delarna i sin egen takt. Stockarna fungerar också som informella sittplatser med god uppsikt över platsen.

Från utsiktstornet går det att observera barn som leker. Ytan för möblerna hålls gräsfri av slitaget från människors rörelse och aktivitet. På så sätt styrs utformningen av behovet och ytans form kan förändras med tiden.

I direkt anslutning till sandlandskapet finns det sittplatser där det går att fika, äta eller vila.

Gröna stugbyn

I den här delen finns det en by av lekhus. Tanken är att de ska inspirera till roll- och fantasilekar. Eftersom husen inte har specifik kodning kan de vara vad som helst, kanske ett hus, ett fängelse, ett stall, en skola, en kiosk eller ett slott. Att det finns gott om plats och många olika möjligheter minskar risken för krockar och konflikter. Det finns också lekskulpturer i form av hästar. Hästarna kan hjälpa barn att träna på samtal och relationer utan att barnet behöver ta risker i en social situation med andra människor. På marken finns det markeringar som ska symbolisera vägar genom den lilla byn. Markeringslinjerna är en bra balansgång, utan risk för att ramla.

Rummet är inramat av buskar som stänger ute oönskade distraktioner.

Baserat på gestaltningsprincip:

3. Brutna siktlinjer och utsiktsplatser
4. Plats för, och inspiration till roll- och fantasilek
5. Balans och klätterlek med varierad svårighetsgrad
6. Sensationer och sensomotorisk lek
8. Leka bredvid och leka själv

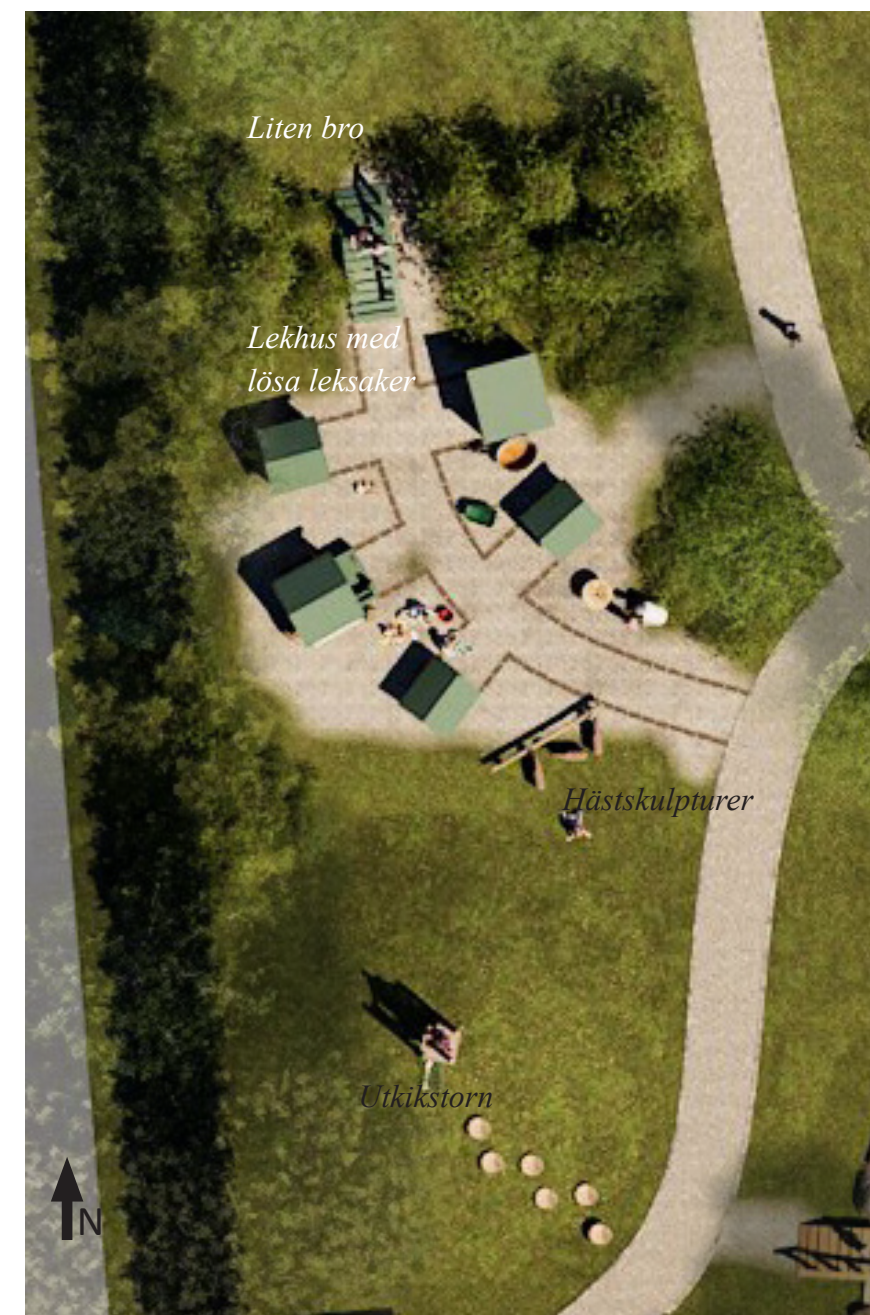
I stugbyn finns det löst material att leka med. Rekvisita i form av skålar, skottkärror och trädgårdsverktyg hjälper till att starta fantasin.

Bredvid stugbyn finns en kulle med ett utkikstorn. Tornet fungerar som en plats där barn kan observera lekplatsen innan de ger sig in i leken, eller för att dra sig undan för att vila.

Inspirationsbild. När det finns tillgång till lösa naturmaterial kommer barnens kreativitet till sin rätt, här i form av kojbygge.

Det finns många hus för att barnen ska kunna välja om de vill leka själva eller tillsammans med andra. det finns också möjlighet att leka självständigt, men bredvid och att imitera eller spegla andra barns lekar.

Helena Ingmar

Turkosa klätterrummet

Det här rummet ligger centralt i den vilda zonen och innehåller många möjligheter till spänning och motoriska utmaningar. Här finns det flera små kombiställningar för att barnen ska kunna spridas över en större yta och ha möjlighet att välja mellan sällskap och ensamhet. En lekställning är placerad vid sidan av för den som behöver mer lugn eller vill vara ännu mer för sig själv.

Lekutrustningen här är enkel i sitt utseende och utan tematisering. De ser ut som något barnen har sett och använt förut. Att det är bekant gör det lättare att förstå vad de ska göra.

Den stora ytan ramas in av buskar som skapar rumslighet och bryter siktlinjer i vissa riktningar. En gungställning är placerad i ett avskilt hörn för att kunna fungera som en viloplats. Gungställningen har en fågelbosits. Det är en flexibel gungsits eftersom det går att gunga liggande, sittande eller stående och även själv eller tillsammans med andra, allt beroende på användarens behov.

På karusellen, gungan och rutschkanorna får barnen känna pirr i magen, uppleva fart och känna spänning.

Baserat på gestaltningsprincip:

3. Brutna siktlinjer och utsiktsplatser
5. Balans- och klätterlek med varierad svårighetsgrad
6. Sensationer och sensomotorisk lek
7. Leka bredvid och leka själv

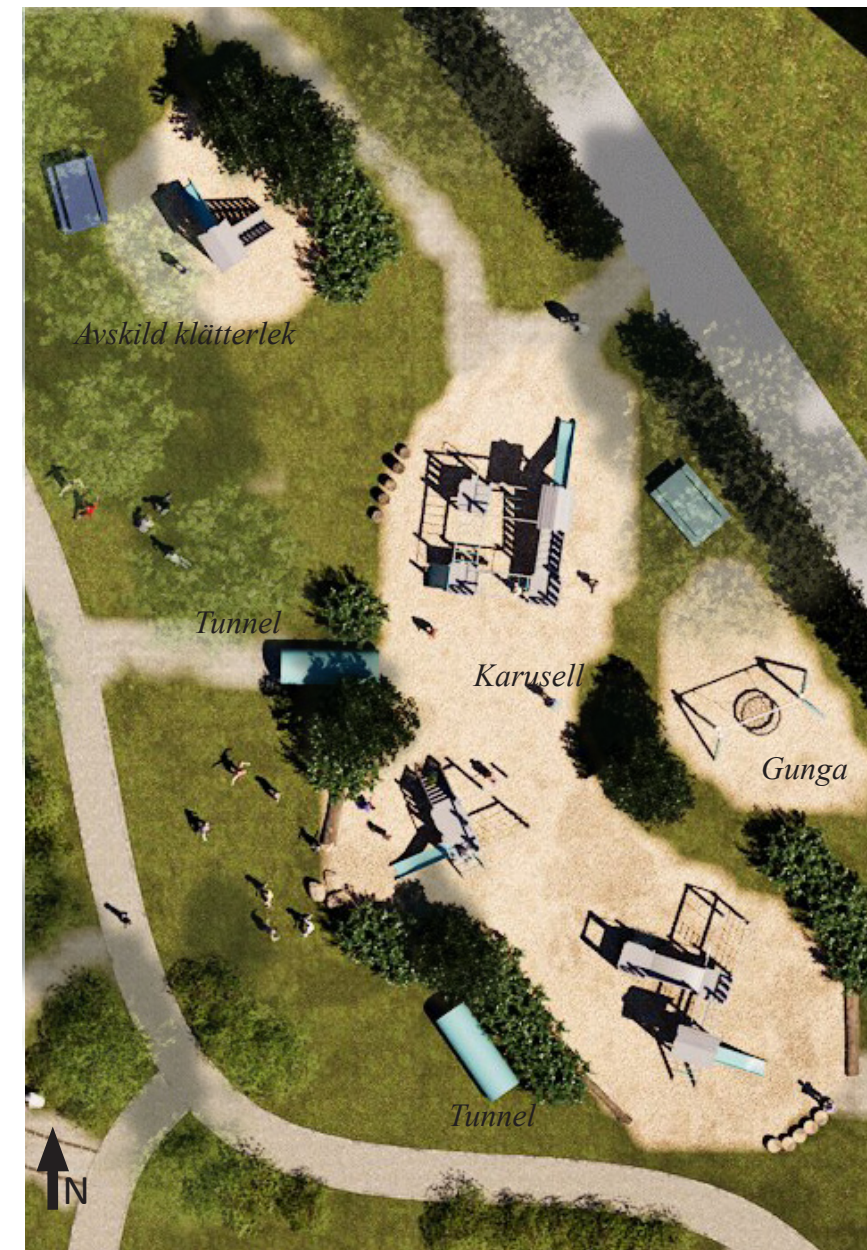
Stockar och stubbar är bra att uppehålla sig vid för att observera andra barn som leker. De kan också användas för att balansera eller sitta på.

I tunneln kan barn dra sig tillbaka för att vila, eller bara för att gömma sig en stund. Spritt över platsen finns också stockar, kubbar och andra element som fungerar som både sittplatser och balansutmaningar.

Klätterleken har utmaningar i varierande svårighetsgrad. Det finns lättillgängliga och svårtillgängliga kombiställningar.

Klätterlek vid sidan av. Barn som behöver kan leka avskilt från andra får kan också få möjlighet att åka rutschkana och klättra.

Helena Ingmar

Pelarsalen och Blåa klätterkullen

I det här rummet finns det en klätterkulle med en bred rutschkana och klättermoment med olika svårighetsgrad. Den breda rutschkanan gör att det går att åka två personer tillsammans. Kanske någon vill ha stöd i åkningen, eller bara gillar att tävla med en kompis?

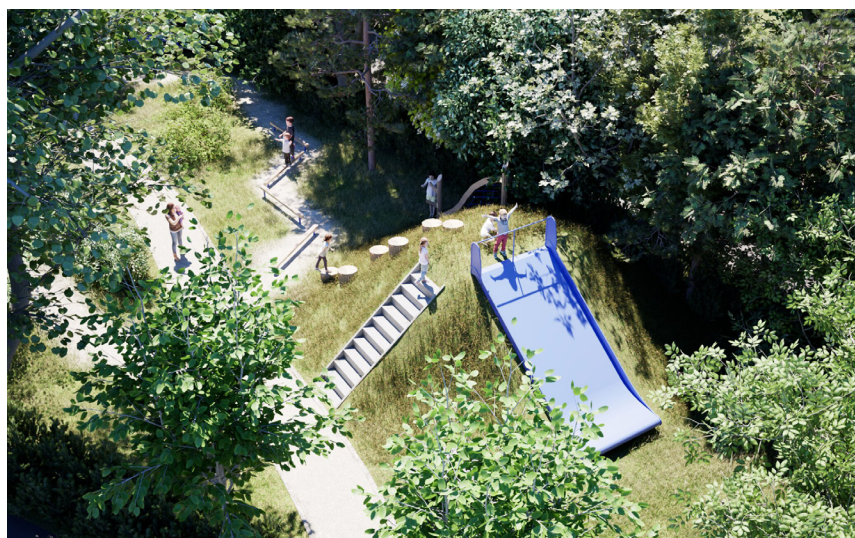
Via balansbommar leds barnen vidare in på lekplatsen. Pelarsalen är en gräsyta utan förbestämt användningsområde. Här finns det träd, men inte mycket mer. Det är också en bra plats för dans och picknick. Tack vare träden är det här den skuggiga plats att dra sig tillbaka till under varma, soliga dagar.

Baserat på gestaltungsprincip:

2. Okodade fria ytor
5. Balans- och klätterlek med varierad svårighetsgrad
6. Sensationer och sensomotorisk lek
7. Leka bredvid, leka själv

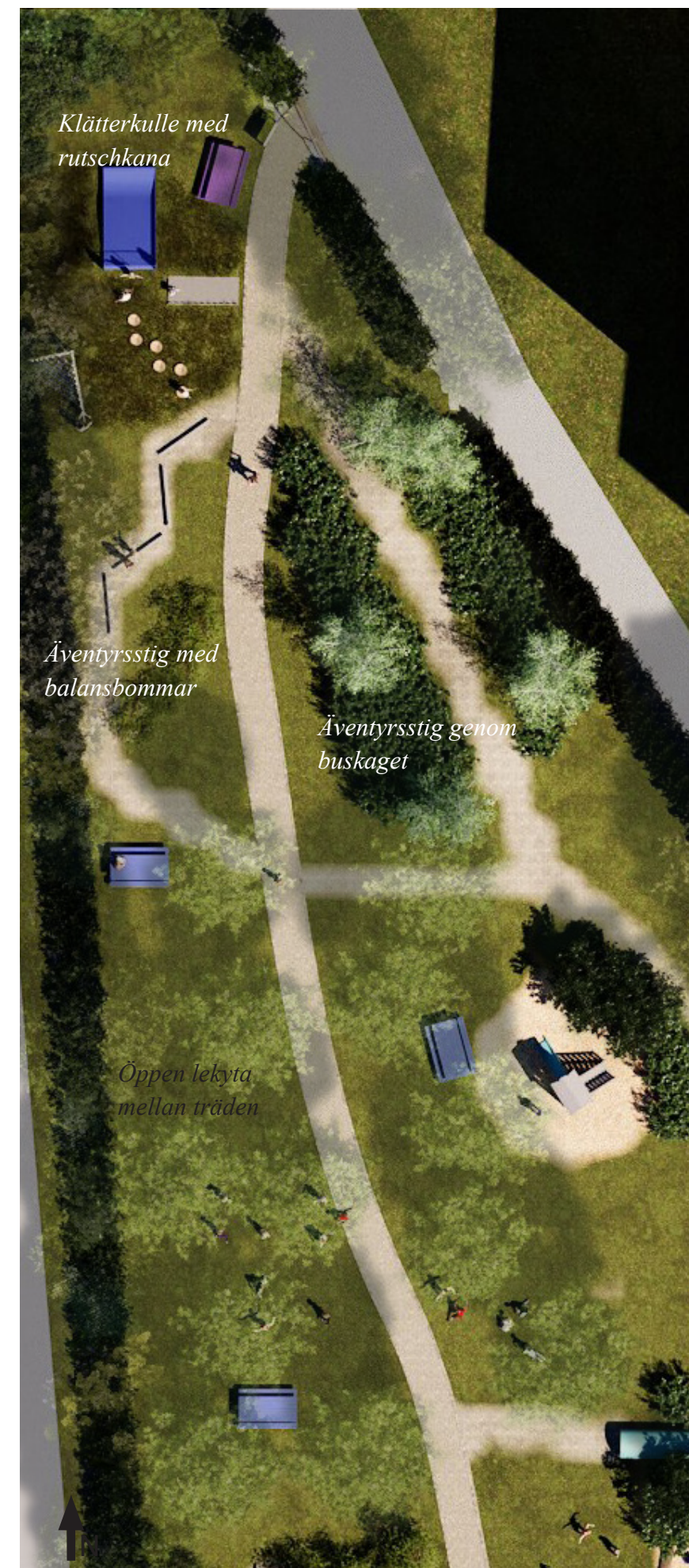
Ytan har inget förutbestämt användningsområde, barnen kan fritt välja vad som sker här. Ytan är lämplig för många olika lekar. Det går att leka regellekar, som kull och kurragömma eller bara att springa runt själv.

Klätterkullens olika vägar upp har olika svårighetsgrad. Eftersom rutschkanan är bred går det att åka två personer samtidigt. Kullen ligger i en lugn zon nära entrén och här är det bra för barn som vill klättra och utmana sig fysiskt men samtidigt inte vill vara i händelsernas centrum.

Via balansbommar leds barnen vidare mot resten av lekplatsen.

Helena Ingmar
Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2026